

ผู้เสียหาย

โดย อโนชา ชีวิตโสภณ

อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

เรื่อง ผู้เสียหาย

- ▶ **ตัวบท** ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) ,4,5,6
- ▶ **นิยาม** มาตรา 2(4) บัญญัติว่า ผู้เสียหาย หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตั้ง บัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6

ประเภทของผู้เสียหาย

- ▶ จากคำนิยาม ผู้เสียหายมี 2 ประเภทคือ
- ▶ 1. ผู้เสียหายโดยตรง
- ▶ 2. บุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ได้แก่ บุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4,5 และ 6

ผู้เสียหายโดยตรง

- ▶ **นิยาม** คือ ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง
- ▶ **หลักเกณฑ์** มี 4 ประการ คือ
- ▶ 1. มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หลักคือตั้งแต่ชั้นพยายามเว้นแต่ความผิดลหุโทษยังไม่เป็นความผิดหรือกฎหมายให้ถือเป็นความผิดตั้งแต่ชั้นเตรียมการเช่น ฐานวางเพลิง

หลักเกณฑ์

- ▶ 2.เป็นบุคคล ได้แก่
- ▶ บุคคลธรรมดาซึ่งต้องมีสภาพบุคคลในขณะนั้น
- ▶ นิติบุคคล ได้แก่ นิติบุคคลตาม ป.พ.พ.หรือตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 7

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ **ฎ.2984/63** ใจทกเป็นนิติบุคคลประเภทสมาคม การดำเนินกิจการสมาคมย่อมกระทำผ่านคณะกรรมการสมาคมตาม ป.พ.พ. มาตรา 87 การที่มีผู้กระทำผิดทางอาญาต่อสมาคมใจทก คณะกรรมการสมาคมในฐานะผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้ร้องทุกข์และดำเนินคดีตาม ป.วิ.อ. มาตรา 5/3 นายกสมาคมหาไม่อำนาจโดยลำพังตนเอง ไม่ ต้องได้รับมอบอำนาจโดยมติของคณะกรรมการสมาคมซึ่งถือเป็นผู้แทนนิติบุคคลเสียก่อน

หลักเกณฑ์

- ▶ 3. สิทธิของผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำ ความผิดนั้น ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งรวมทั้งกรรมสิทธิและสิทธิครอบครอง และสิทธิอื่น ๆ เช่น ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเสียสิทธิในการรับเลือกเพราะ จำเลยให้การเท็จทำให้มีการเพิกถอนการเลือกตั้งตาม พรบ.การเลือกตั้ง (ฎ.16298/55) เจ้าพนักงานปฏิบัติไม่ ชอบ (ม.๑๕๗) ทำให้เสียโอกาสในการประมุขงานได้ (ฎ.6641-2/56)

หลักเกณฑ์

- ▶ 4. ต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย”
- ▶ กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ แต่เกิดจากการ วางหลักของศาลฎีกาตามหลักกฎหมาย ทั่วไปว่าผู้ที่จะมาขอพึ่งบารมีแห่งความ ยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ การพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดหรือไม่ นั้น มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้เป็นแนวทางว่า ต้องพิจารณาจาก
- ▶ เจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด
- ▶ กฎหมายสารบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ในเรื่องนั้น
- ▶ ความเสียหายที่ได้รับ

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ การพิจารณาผู้เสียหายตามเจตนารมณ์ของลักษณะความผิด แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้
- ▶ (๑) ความผิดต่อแผ่นดินบางประเภทเป็นความผิดต่อรัฐเท่านั้น
- ▶ (๒) ความผิดต่อแผ่นดินบางประเภทที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ
- ▶ (๓) ความผิดต่อส่วนตัว

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ (๑) ความผิดต่อแผ่นดินบางประเภทเป็นความผิดต่อรัฐเท่านั้น ไม่มีเอกชนหรือราษฎรคนใดเป็นผู้เสียหาย ได้แก่ ความผิดต่อแผ่นดินที่มุ่งคุ้มครองความเสียหายต่อรัฐ ให้รัฐเป็นผู้ควบคุมดูแล จึงไม่มีเอกชนเป็นผู้เสียหายโดยตรงเลย เช่น ความผิดฐานช่องโจร ตาม ป.อ.มาตรา ๒๑๐ (ฎ.๖๐๔๖/๕๙) ความผิดต่อพ.ร.บ.จราจรทางบก (ฎ.๘๑๑๙/๕๙)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ.๖๐๔๖/๒๕๕๙ เจตนารมณ์ของบทบัญญัติ ความผิดฐานช่องโจร (สมคบกันตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิด)ตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๐ มุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสังคมโดยรวม กระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของรัฐ รัฐจึงเป็นผู้เสียหาย โจทก์ซึ่งเป็นราษฎรไม่ใช่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ **ฎ.๘๑๑๙/๒๕๕๙** แม้ พ.ร.บ.จราจรทางบก ฯ มาตรา ๑๖๐ ตี วรคดี บัญญัติว่า ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย... อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำต่อผู้อื่นก็ตาม แต่ความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก ฯ เป็นความผิดที่รัฐมีหน้าที่ดำเนินการแก่ผู้กระทำผิด รัฐเท่านั้นจึงเป็นผู้เสียหาย โจทก์ร่วมมิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานดังกล่าวที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ **ฎ.1637/48** ความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งรัฐเป็นผู้เสียหาย โจทก์เป็นเพียงพนักงานสอบสวน แม้จะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ แต่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา **2(6)** เท่านั้น และโจทก์ก็มีใช้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวจึงมิใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาดังกล่าว

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ รวมทั้งความผิดต่อเจ้าพนักงานและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ บางฐานความผิดก็มีลักษณะเป็นความผิดต่อรัฐเท่านั้น เช่น ความผิดฐานต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ตาม ป.อ.มาตรา ๑๓๘ (ฎ. ๓๐๓/๒๕๙๖)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ข้อสังเกต
- ▶ ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหายนี้คนละส่วนกับที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นผู้เสียหาย ที่อาจเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือต่อส่วนตัว เช่น บุกรุกที่ราชพัสดุ กรมธนารักษ์เป็นผู้เสียหาย (ฎ.๓๐๔๙/๒๕๖๑) ลักทรัพย์ กองทัพบก กองทัพบกเป็นผู้เสียหาย (ฎ.๔๒๖๔-๕/๒๕๕๕)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ (๒) ความผิดต่อแผ่นดินบางประเภทที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ผู้นั้นก็เป็นผู้เสียหายได้ ได้แก่ บางฐานความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดว่า “ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย” หรือ “เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” อันแสดงให้เห็นว่ามีลักษณะที่มุ่งคุ้มครองราษฎรหรือเอกชนคนใดคนหนึ่งด้วย ดังนั้นผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้เสียหายด้วย

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ ฎ.3819/63 จำเลยถมดินและสร้างอาคารในทางสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันทำให้โจทก์ไม่สามารถใช้สัญจรเข้าออกสู่ทางหลวงแผ่นดินและใช้เป็นช่องทางระบายน้ำที่ท่วมขังให้ไหลลงสู่ห้วยสวนพริก เป็นเหตุให้น้ำท่วมขังบ้านของโจทก์จนได้รับความเสียหายอันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยถือได้ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดตาม ป.อ. มาตรา 360

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ความผิดต่อเจ้าพนักงานฐานแจ้งความเท็จ ตาม มาตรา ๑๓๗ หากก่อให้เกิดความเสียหายหรือน่าจะ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นพิเศษ ผู้ นั้นเป็นผู้เสียหาย
- ▶ เช่น แจ้งเท็จเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสซ้อน ทั้งภริยา เดิมและ หญิงที่มาจดทะเบียนสมรสภายหลังเป็น ผู้เสียหาย (ฎ.๒๕๘๓/๒๒,๒๖๑๔/๑๘)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ เกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสทำให้หญิงหลงเชื่อว่าจะไม่ เคยจดทะเบียนสมรสมาก่อน ตามมาตรา ๒๖๗ (ฎ. ๕๐๕๒/๓๐)
- ▶ แจ้งเท็จเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา เช่นแจ้ง เท็จในการจดทะเบียนขายสินสมรสเสียหายแก่คู่สมรส แต่ถ้าเป็นการแจ้งเท็จเกี่ยวกับสินส่วนตัวของตนก็ไม่ เสียหายแก่คู่สมรส (ฎ.๓๗๒๔/๒๕)
- ▶ แจ้งความเท็จว่าโจทก์ลักทรัพย์ โจทก์เป็นเสียหาย (ฎ. ๒๔๑๕/๓๕)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ แจ้งเท็จเกี่ยวกับเอกสารว่าสูญหาย บางกรณี กระทบสิทธิเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่นขอออกไป แทนโอนดไปขายให้ผู้อื่นกระทบสิทธิของผู้จะซื้อ (ฎ. ๑๔๕/๓๖) บางกรณีไม่กระทบ เช่น เจ้าหนี้ที่มี สิทธิเพียงเจ้าหนี้สามัญเท่านั้น ไม่มีสิทธิบังคับชำระ หนี้แก่ที่ดิน (ฎ.๗๒๒๓/๕๖,๙๖๑/๕๙)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ. ๖๔๗๐/๕๙ จำเลยจะขายที่ดินให้แก่โจทก์และโจทก์ได้ชำระ เงินค่าที่ดินบางส่วนแล้ว โดยจำเลยยินยอมให้โจทก์ยึดถือโฉนด ที่ดินไว้เป็นหลักประกัน การที่จำเลย แจ้งความเท็จต่อเจ้า พนักงานตำรวจและแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจดข้อความอันเป็น เท็จในคำขอออกไปแทนโฉนดที่ดินว่าต้นฉบับโฉนดที่ดินสูญ หาย จนกระทั่งเจ้าพนักงานที่ดินออกไปแทนโฉนดที่ดินยอม เป็นการกระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการที่จะบังคับให้ จำเลยไปจดทะเบียนโอนขายที่ดิน (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ อีกทั้งหากจำเลยที่ ๑ นำใบแทนโฉนดที่ดินดังกล่าวไปจดทะเบียนนิติกรรมกับบุคคลภายนอก โจทก์ก็อาจไม่สามารถบังคับให้จำเลยที่ ๑ จดทะเบียนโอนขายที่ดินดังกล่าวให้แก่โจทก์ได้ ดังนั้น แม้การกระทำผิดของจำเลยที่ ๑ เป็นการกระทำต่อเจ้าพนักงานและรัฐเป็นผู้เสียหายก็ตาม แต่โจทก์ก็ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการกระทำผิดของจำเลยที่ ๑ ด้วย โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔) จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ.๘๙๒๙/๕๖ แม้จำเลยมอบโฉนดที่ดินให้แก่โจทก์เพื่อยึดถือไว้เป็นประกันการกู้ยืมเงิน แต่มิได้ก่อให้เกิดสิทธิแก่โจทก์ที่จะฟ้องบังคับเอาแก่ที่ดินหรือบังคับอย่างใด ๆ ต่อโฉนดที่ดินที่จำเลยวางเป็นประกันได้เลยไม่ว่าในทางใด โจทก์คงมีสิทธิฟ้องบังคับจำเลยได้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินอย่างเจ้าหนี้สามัญ การที่จำเลยไปแจ้งแก่เจ้าพนักงานที่ดินว่าโฉนดที่ดินสูญหายไปเพื่อขอลอกใบแทนโฉนดที่ดินไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือไม่ ย่อมมิได้กระทบต่อสิทธิใด ๆ ของโจทก์ที่จะบังคับชำระหนี้เอาแก่จำเลย (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ สิทธิของโจทก์ในฐานะเจ้าหนี้สามัญมีอยู่อย่างไรคงมีอยู่เพียงนั้นมิได้ลดน้อยถอยลงไป ทั้งในการแจ้งแก่เจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอออกใบแทนโฉนดที่ดินเป็นเรื่องที่จำเลยกระทำต่อเจ้าพนักงานที่ดินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับโจทก์ เพราะจำเลยมิได้กล่าวพาดพิงเจาะจงถึงโจทก์ในอันจะถือว่าทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔) จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตาม ป.อ. มาตรา

๑๓๗

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ -ความผิดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนพิจารณาอันเป็นเท็จต่อศาล บางกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลโดยเฉพาะ (ฎ.๑๐๕๐/๑๘,๓๒๓/๒๐) บางกรณีคู่ความได้รับความเสียหายโดยตรงด้วย (ฎ.๒๒๒๑/๑๕)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ. ๑๐๕๐/๒๕๑๘ การที่กฎหมายบัญญัติให้ชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้น เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเก็บเป็นรายได้ของรัฐบาล เมื่อมีการหลีกเลี่ยงศาลยอมเป็นผู้เสียหายบุคคลอื่นหาใช่ผู้เสียหายโดยตรงไม่
- ▶ ฎ. ๓๒๓/๒๕๒๐ ศาลมีคำสั่งให้บุคคลส่งเอกสารมาเป็นพยานในคดีอาญา ผู้นั้นแจ้งต่อศาลว่าไม่มีเอกสารนั้นในครอบครอง โจทก์ในคดีอาญาเรื่องนั้นไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะฟ้องผู้ถูกเรียกเอกสารตาม ป.อ.มาตรา ๑๗๐, ๑๓๗

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ. ๒๒๒๑/๒๕๑๕ จำเลยแพ้คดีแพ่งในชั้นอุทธรณ์ จึงฎีกาและร้องขอทุเลาการบังคับในระหว่างฎีกา ศาลมีคำสั่งให้หาหลักประกันจำเลยเสนอลหลักทรัพย์โดยมีใบหุ้นของบริษัทร้างซึ่งจำเลยรู้ดีว่าไม่มีมูลค่าแล้ว และมีโฉนดที่ดินซึ่งตีราคาสูงเกินความจริงไปมากทำให้ศาลหลงเชื่อรับไว้เป็นหลักประกัน และอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ ดังนี้ ถือได้ว่าโจทก์ในคดีแพ่งนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของจำเลยฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จตาม ป.อ.มาตรา ๑๓๗ จึงเป็นผู้เสียหาย มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในความผิดดังกล่าวนี้

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสี่ยงหาย

- ▶ -ความผิดฐานเบี่ยงความเท็จ นำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานเท็จ
- ▶ ส่วนใหญ่กระทบสิทธิคู่ความเพราะคำพิพากษาผูกพันคู่ความตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๕ (ฎ.๕๓๓/๔๑) แต่ไม่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก (ฎ.๙๕๑/๓๑) หรือทนายความ (ฎ.๑๗๐๙/๒๔ ประชุมใหญ่) ยกเว้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่ง ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๕(๒) ที่บัญญัติให้คำพิพากษามีผลผูกพันบุคคลภายนอกด้วย (ฎ.๒๒๒๔/๓๖)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสี่ยงหาย

- ▶ อย่างไรก็ตาม ต้องเป็นการดำเนินการประเด็นข้อพิพาทอันเป็นข้อแพ่งชนะคดี ซึ่งรวมถึงในคดีร้องชดเชยทรัพย์ (ฎ. ๕๗๕/๒๔๙๘) หากไม่ใช่ประเด็นข้อพิพาทในคดีคู่ความในคดีไม่ใช่ผู้เสียหาย เช่น ชั้นไต่สวนคำร้องขอเลื่อนคดี(ฎ.๒๙๗/๐๘) ชั้นขออนุญาตยื่นคำให้การหรือขอพิจารณาคดีใหม่ (ฎ. ๑๕๗๒/๒๕) คู่ความไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ -ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามมาตรา ๑๕๗ มีองค์ประกอบว่า “เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดด้วย” ดังนั้นหากเป็นการกระทำต่อเอกชนผู้หนึ่งผู้ใดโดยตรงหรือทำให้บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดเสียหาย เอกชนผู้นั้นก็เป็นผู้เสียหายตามมาตรา ๒(๔) ได้ (ฎ.๓๕๐๙/๔๙) แต่หากเอกชนนั้นไม่ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ เอกชนคนนั้นย่อมไม่อาจเป็นผู้เสียหาย (ฎ. ๓๐๔๒/๓๗)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ. ๓๕๐๙/๒๕๔๙ การกระทำของจำเลยที่เป็นความผิด คือการใช้อำนาจในฐานะพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทโจทก์ ผลของการกระทำของจำเลยคือ โจทก์ในฐานะผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาตามกฎหมาย ดังนั้น โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย จากการกระทำผิดของจำเลยโดยตรง โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ.๓๐๔๒/๓๗ จำเลยที่ ๑ เป็นกำนันควบคุมตัว ด. กับ ม. และโจทก์ไว้ดำเนินคดีข้อหาลักทรัพย์แล้วได้ปล่อย ด. และ ม.ไป คงมอบตัวโจทก์ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินคดีเพียงคนเดียว จะถือว่าโจทก์ถูกดำเนินคดี เพราะการที่จำเลยที่ ๑ ปล่อยตัว ด.และ ม.ไปไม่ได้ เป็นเรื่องของข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดของโจทก์เองไม่เกี่ยวกับการปล่อยตัวบุคคลอื่น (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ หากการปล่อยตัว ด.และ ม.ของจำเลยที่ ๑ เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผู้ที่ได้รับความเสียหายก็คือรัฐมิใช่โจทก์ โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหายและไม่มีสิทธิฟ้องจำเลยที่ 1 ในข้อหาความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ **ฎ.๓๘๑๙/๖๓** จำเลยถมดินและปลูกอาคารในทางสาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจนทำให้โจทก์ไม่สามารถใช้เข้าออกสู่ทางหลวงและเป็นทางระบายน้ำเป็นเหตุน้ำท่วมบ้านโจทก์อันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยจึงเป็นการรบกวนสิทธิของโจทก์ในการใช้ที่สาธารณสมบัติและถือว่าโจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดตามปอ.มาตรา ๓๖๐

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ **(๓) ความผิดต่อส่วนตัว** ได้แก่ ความผิดที่มีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ จึงมีเอกชนผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้เสียหายโดยตรง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ ซึ่งผู้เสียหายจะต้องเป็นหลักในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด เช่น ต้องร้องทุกข์ให้มีการดำเนินคดีหรือฟ้องคดีด้วยตนเอง

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน บางความผิดเป็นความผิดต่อแผ่นดิน บางความผิดเป็นความผิดต่อส่วนตัว
- ▶ การพิจารณาเรื่องผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินต้องพิจารณาจากหลักกฎหมายสารบัญญัติ กล่าวคือ ตามปกติย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์เสมอ เช่น ลักทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามบางกรณีผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นก็ได้รับความเสียหายด้วย เช่น ผู้เช่าซื้อทรัพย์สินนั้น

ข้อพิจารณา : สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ทั้งนี้การเป็นผู้เสียหายขึ้นอยู่กับความผิดแต่ละฐาน ด้วยว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองอะไรเป็นสำคัญ บางฐานความผิดมุ่งคุ้มครองผู้ถูกระทำ เช่น ถูกหลอกหลวง ถูกข่มขู่ ถูกกรรโชก มากกว่าผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จำเลยได้จากการทำความผิด ตัวอย่างเช่น ฐานฉ้อโกง และฐานกรรโชกทรัพย์สิน บางฐานความผิดคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของผู้ทำความผิด ได้แก่ ฐานโกงเจ้าหน้าที่ ดังฎีกาต่อไปนี้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ **สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน** ได้แก่ กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง ต้องวินิจฉัยว่ากรรมสิทธิ์ของใคร อยู่ในความครอบครองของใคร ใครเสียหาย:
- ▶ **ลักทรัพย์**
- ▶ เจ้าของกรรมสิทธิ์(ฎ.๗๖๑/๕๕ ชื่อชายยางพารา)
- ▶ ผู้มีสิทธิครอบครอง (ฎ.๕๘๕๕/๕๐ ขนส่งอาหารสัตว์) :

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ **ฎ.๗๖๑/๒๕๕๕** การซื้อขายยางพาราแผ่นมีข้อตกลงว่า ครึ่งเดือนจะมีการคิดหักกลบทางบัญชีกันครั้งหนึ่ง และยางพาราที่นำมาส่งที่บริษัทจะต้องชั่งน้ำหนักเพื่อคิดคำนวณราคา แสดงว่ายังไม่ได้บ่งตัวทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง กรรมสิทธิ์ในยางพาราจึงยังเป็นของโจทก์ร่วม เมื่อยางพาราแผ่นถูกคนร้ายลักไประหว่างขนส่ง บริษัทฯ ก็ได้ชำระราคาให้แก่โจทก์ร่วม โจทก์ร่วมจึงมีฐานะเป็นผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ **ฎ.๕๘๕๕/๕๐** โจทก์ร่วมมีหน้าที่ต้องส่งมอบอาหารสัตว์ให้ครบจำนวนแก่ผู้ซื้อ ลูกจ้างของโจทก์ร่วมลักอาหารสัตว์ในระหว่างทางที่โจทก์ร่วมขนส่งจึงยังคงอยู่ในความครอบครองของโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมย่อมได้รับความเสียหายไม่ว่ากรรมสิทธิ์ในอาหารสัตว์ที่โจทก์ร่วมตกลงขายได้โอนไปยังบริษัท ช. เพราะเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตั้งแต่ต้นทางการขนส่งโดยผลของกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๖๐ วรรคแรก แล้วหรือไม่ก็ตาม

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ กรณีฝากทรัพย์สินบางประเภท ต้องพิจารณาว่าขณะมีการกระทำความผิดนั้นทรัพย์สินเป็นของผู้ใด เช่น เงินฝากกรรมสิทธิ์จะตกเป็นของผู้รับฝาก แต่ผู้รับฝากมีหน้าที่ต้องคืนทรัพย์สินตามจำนวนเท่ากับที่ฝากเท่านั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๗๒ หากมีผู้หลอกลวงเอาเงินที่ฝากไปจากธนาคารผู้รับฝาก ธนาคารซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เงินนั้นเป็นผู้เสียหาย (ฎ. ๑๕๔๔๗/๕๕)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๑๕๔๔๗/๒๕๕๕** ป.พ.พ. บัญญัติเกี่ยวกับวิธีเฉพาะการฝากเงินไว้ตามมาตรา ๖๗๒ ว่า ผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งคืนเป็นเงินของตราอันเดียวกันกับที่ฝาก แม้ว่าเงินซึ่งฝากนั้นจะได้สูญหายไปด้วยเหตุสุดวิสัย ผู้รับฝากก็จำต้องคืนเงินจำนวนดังกล่าว เงินฝากของโจทก์ร่วมที่ฝากไว้กับธนาคาร ย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารนับแต่วันที่มีการฝากเงิน เงินที่ธนาคารจ่ายไปตามเช็คปลอมย่อมเป็นเงินของธนาคาร โจทก์ร่วมจึงมิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ข้อสังเกต**
- ▶ ผู้รับประกันภัยทรัพย์ที่ถูกลักไป ไม่เป็นผู้เสียหายฐานลักทรัพย์
- ▶ **ฎ.๘๘๐/๒๕๕๐** ผู้ร้องอ้างสิทธิในฐานะผู้รับประกันภัยรถยนต์ที่ถูกจำเลยลักไปซึ่งได้ขอใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยและมาใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาจากจำเลยเท่านั้น ความเสียหายจึงเกิดขึ้นจากความรับผิดตามสัญญาประกันภัย มิใช่เกิดจากการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นการกระทำละเมิดของจำเลย ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยใช้ราคาของผู้ร้องได้ขอใช้ไปตามสัญญาประกันภัยได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

▶ ชิงทรัพย์

- ▶ **ฎ.๗๕๘๓/๖๐** ขณะเกิดเหตุ อ. ไปที่ห้องพักของเพื่อนซึ่งอยู่ใกล้เคียงหรือเยื้องกับห้องพักที่ อ. กับ ภ. เช่าอยู่ การที่ อ. ไปห้องพักของเพื่อน โดยไม่ปรากฏว่าได้ส่งมอบการครอบครองหรือฝากคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กไว้กับ ภ. จึงเป็นกรณีที่ อ. ให้ ภ. ช่วยดูแลคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กชั่วคราว เฉพาะเหตุหรือชั่วระยะเวลาที่ อ. ไปห้องพักของเพื่อน ถือว่าคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กยังอยู่ในความครอบครองของ อ. ต่อมาเมื่อจำเลยชิงทรัพย์ดังกล่าวไป อ. เป็นผู้เสียหาย มิใช่ ภ. เป็นผู้เสียหายตามฟ้อง แต่ไม่ใช่ข้อแตกต่างในสาระสำคัญ ลงโทษตามข้อเท็จจริงที่ได้ความได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๙๒

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

▶ -ทำให้เสียทรัพย์

- ▶ **ฎ.๓๐๑/๒๕๖๑** ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตาม ป.อ.มาตรา ๓๕๘ นั้นแม้เป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ต้องเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒(๔) เมื่อดินที่เกิดเหตุยังเป็นป่าอยู่ กรมป่าไม้ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาป่าตามกฎหมาย จึงเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการที่จำเลยเข้าครอบครองและทำการปรับพื้นที่ดินที่เกิดเหตุและมีสิทธิร้องทุกข์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ ต้องได้สิทธิครอบครองมาจากเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยตรง
- ▶ ฎ.๔๘๐/๕๕ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ชณะ ช. เป็นผู้ครอบครองใช้รถจักรยานยนต์ดังกล่าวได้มีการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ช. ผู้ครอบครองทรัพย์สินของ ส. ในขณะนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายต่อ ส. ช. จึงเป็นผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔) ที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีนี้ได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ ฎ.๓๕๒๓/๔๑ องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๗ นั้น ต้องกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย คำว่า"ทรัพย์สินของผู้อื่น" ย่อมหมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของทรัพย์สินให้เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น พ. กับธ. เป็นลูกจ้างของบริษัท บ.โดยบริษัทดังกล่าวจัดให้บุคคลทั้งสองพักอยู่ที่หอพักคนงานซึ่งทำให้ พ.และธ. มีเพียงใช้สิทธิอาศัยอยู่ในห้องพักเท่านั้น (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ ไม่ปรากฏว่าบริษัท บ. ซึ่งเป็นเจ้าของห้องพักได้มอบหมายโดยตรงให้ พ.และธ. เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินนั้น พ.และธ. จึงมิใช่ผู้เสียหาย เมื่อบริษัท บ. ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวนไว้ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวนใน ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้และ พนักงานอัยการไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องในข้อหาฐานทำให้เสียทรัพย์สินได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ▶ ฎ.๙๒๗๐/๕๔ องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินนั้น ต้องกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย คำว่า ทรัพย์สินของผู้อื่น หมายความว่ารวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของทรัพย์สินให้เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น เมื่อได้ความว่า รถกระบะคันดังกล่าวเป็นของบิดาผู้เสียหายที่ ๑ และเป็นรถที่ใช้ในครอบครัวของผู้เสียหายที่ ๑ ดังนั้น แม้ผู้เสียหายที่ ๑ เป็นบุตรของเจ้าของรถกระบะสามารถใช้รถกระบะคันดังกล่าวได้ทุกเวลาก็ตาม แต่ก็ เป็นเพียงสิทธิใช้รถกระบะในฐานะบุตรเท่านั้น

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ไม่ปรากฏว่าบิดาของผู้เสียหายที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าของรถ กระบะได้มอบหมายโดยตรงให้ผู้เสียหายที่ 1 เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์ดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของเจ้าของทรัพย์ ผู้เสียหายที่ ๑ จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย เมื่อปรากฏว่าบิดาของผู้เสียหายที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ และพนักงานอัยการไม่มีสิทธิฟ้องในข้อหาฐานทำให้เสียทรัพย์ได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ฎ.๑๘๒๘/๒๓ เจ้าของสามยทรัพย์ ไม่ใช่เจ้าของรวมในภารยทรัพย์ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องในคดีอาญา ขอให้ลงโทษฐานทำให้เสียทรัพย์แก่ผู้ที่ทำลายหรือทำให้ภารยทรัพย์เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ความผิดฐานยักยอก
- ▶ ฎ.๒๗๔๔/๒๕๖๒ ยักยอกเงินค่าซื้อที่ดินของคนต่างด้าว
- ▶ ฎ. ๗๐๖๒/๔๘ เงินกู้สหกรณ์
- ▶ ฎ.๕๘๘๓/๒๕๕๒ เงินเล่นแชร์
- ▶ ฎ.๑๕๕๕๘/๕๕ เงินค่าแฉ่งลอยส่วนเกิน
- ▶ ฎ.๙๙๔๘/๕๕ อาจารย์รับเงินค่าเทอมจากนักเรียน
- ▶ ฎ.๓๘๖/๕๑ ผู้เช่าซื้อเป็นผู้เสียหายฐานยักยอกอะไหล่

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ฎ.๒๗๔๔/๒๕๖๒ แม้โจทก์ร่วมเป็นคนต่างด้าว แต่บทบัญญัติมาตรา 86 แห่ง ป.ที่ดินมิได้ห้ามเด็ดขาดกรณีคนต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยคนต่างด้าวอาจขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ และแม้จะไม่ได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน คนต่างด้าวก็ยังมีสิทธิที่จะจำหน่ายที่ดินต่อไปภายในระยะเวลาที่อธิบดีกรมที่ดินกำหนดตามมาตรา 94 คนต่างด้าวจึงมีความสามารถในการทำสัญญาเพื่อซื้อที่ดินได้ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ดังนี้ สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินที่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นคนต่างด้าว ทำกับ ก. เพื่อซื้อที่ดินจึงไม่ใช่นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย โจทก์ร่วมทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินกับ ก. ในราคา 9,000,000 บาท ชำระเงินมัดจำ 1,000,000 บาท โจทก์ร่วมในฐานะผู้ซื้อจึงมีหน้าที่ต้องชำระราคาที่ดินส่วนที่เหลือให้แก่ ก. การที่โจทก์ร่วมโอนเงิน 8,000,000 บาท เข้าบัญชีเงินฝากของจำเลย ก็มีวัตถุประสงค์ให้จำเลยเป็นตัวแทนของโจทก์ร่วมนำเงินจำนวนดังกล่าวไปชำระค่าที่ดินส่วนที่เหลืออยู่แก่ ก. (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ จำเลยไม่นำเงินจำนวนดังกล่าวไปชำระให้แก่ผู้ขาย แต่จำเลยเบียดบังเอาเงินนั้นไว้เป็นของตนเองโดยทุจริต โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง อันถือได้ว่าเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) โจทก์ร่วมจึงมีอำนาจร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน และโจทก์มีอำนาจฟ้อง

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๗๐๖๒/๒๕๕๘** โจทก์ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์แต่ต้องการกู้ยืมเงินจึงขอให้ อ. ทำสัญญากู้ยืมเงินจากสหกรณ์แทนโดยโจทก์นำที่ดินมาจำนองเป็นประกัน สหกรณ์อนุมัติให้ อ. กู้ยืมเงินและสหกรณ์หักค่าหุ้นและเงินกู้ระยะสั้นที่ อ. ค้างชำระออก ก่อนส่งมอบเงินที่เหลือให้แก่ อ. พฤติการณ์ถือว่า อ. เป็นลูกหนี้ชั้นต้นที่ต้องรับผิดชอบต่อสหกรณ์ และเป็นเจ้าของเงินที่กู้ยืมจากสหกรณ์ เมื่อ อ. มอบเงินที่กู้ยืมมาจากสหกรณ์ให้แก่จำเลยเพื่อนำไปส่งมอบให้แก่โจทก์ ก็เป็นเรื่องความรับผิดชอบระหว่าง อ. กับจำเลย โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานยักยอก

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๕๘๘๓/๒๕๕๒** จำเลยในฐานะนายวงแชร์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงการเล่นแชร์ว่า เมื่อจำเลยได้เช็คจากลูกวงแชร์แล้วจะต้องนำเช็คไปมอบให้ ส. ซึ่งประมวลแชร์ได้ ดังนั้นการที่จำเลยรับเช็คตามฟ้องจึงเป็นการรับไว้แทน ส. เมื่อจำเลยนำเช็คไปเรียกเก็บเงินออกจากบัญชีจึงเป็นการครอบครองเงินของ ส. แล้วเบียดบังเอาเงินนั้นไป ส. จึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานยักยอกเงินตามเช็ค

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๑๕๕๕๘/๒๕๕๕** การที่จำเลยซึ่งเป็นลูกจ้างประจำของเทศบาลนครหาดใหญ่ เรียกเก็บเงินค่าวางแผงขายของจากพ่อค้าแม่ค้าผู้เช่าเกินกว่าจำนวนแผงและไม่นำส่งเงินโดยจำเลยระบุจำนวนเงินลงในต้นฉบับใบเสร็จรับเงินตามจำนวนแผงแต่ระบุจำนวนเงินลงในสำเนาใบเสร็จรับเงินตามจำนวนแผงที่พ่อค้าแม่ค้าเช่าถือว่าพ่อค้าแม่ค้าที่วางแผงเกินกว่าจำนวนแผงประสงค์จะจ่ายเงินตามจำนวนเงินที่วางแผงเกินให้แก่เทศบาลนครหาดใหญ่ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ต้องถือว่ารับแทนเทศบาลนครหาดใหญ่** การที่จำเลยเบียดบังเงินดังกล่าวย่อมเป็นการยกยอกเงินของเทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครหาดใหญ่จึงเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานยกยอกได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๙๙๔๘/๒๕๕๕** ขณะเกิดเหตุแม้จำเลยไม่ได้ทำหน้าที่ฝ่ายการเงินของโรงเรียนแต่จำเลยเป็นอาจารย์ฝ่ายทะเบียนและฝ่ายผู้สอน นักเรียนสามารถฝากเงินชำระแก่โรงเรียนได้โดยถือเสมือนหนึ่งว่านักเรียนชำระเงินให้แก่โรงเรียนแล้ว ถือได้ว่าจำเลยได้รับมอบหมายโดยปริยายดังกล่าวยอมตกเป็นของโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมีได้จดทะเบียน ไม่ได้เป็นของนักเรียนอีกต่อไป (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ดังนั้นแม้ก่อนโจทก์ร่วมแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในคดีนี้ นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลยไปแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในข้อหาฉ้อโกง และถอนคำร้องทุกข์เนื่องจากโรงเรียนออกไปรับรองผลการเรียนให้ไปแล้วก็ตาม ก็ถือไม่ได้ว่านักเรียนดังกล่าวเป็นผู้เสียหายที่จะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ในความผิดข้อหายกยอกตามฟ้องนี้ได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ ในส่วนนี้จึงยังไม่ระงับไป

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ฎ.๓๘๖/๒๕๕๑ แม้ผู้เช่าซื้อจะยังชำระราคาค่าเช่าซื้อไม่ครบถ้วน กรรมสิทธิ์ในรถที่เช่าซื้อยังเป็นของ ว. ผู้ให้เช่าซื้อ แต่ผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิครอบครองใช้ประโยชน์และมีหน้าที่ต้องส่งคืนรถยนต์บรรทุกที่เช่าซื้อในสภาพเรียบร้อย แก่ ว.ผู้ให้เช่าซื้อหากมีกรณีต้องคืน เมื่อจำเลยทั้งสองยกยอกขึ้นส่วนอุปกรณ์ของรถยนต์บรรทุกดังกล่าวไป บ.ยอมได้รับความเสียหายจึงเป็นผู้เสียหายเช่นเดียวกับ ว. (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ คดีนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อ บ. รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แต่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองเกินกว่าสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว คดีจึงขาดอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๖

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ฎ.๑๙๓๙/๒๕๖๐ จำเลยมีฐานะเป็นตัวแทนของโจทก์ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของโจทก์โดยจำเลยได้เปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร ก. เป็นบัญชีพิเศษที่เปิดขึ้นแยกต่างหากจากธุรกรรมอื่นของโรงเรียน มีจุดประสงค์เพียงอย่างเดียวเพื่อรอนำไปชำระค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักเรียนหรือนักศึกษาผู้ที่กู้ยืมเงินจากโจทก์เท่านั้น (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ โจทก์โอนเงินเข้าไปในบัญชีเป็นการโอนเงินมาตามจำนวนเงินที่นักเรียนหรือนักศึกษาขอกู้ยืมจากโจทก์ แต่ยังไม่ถือเป็นการชำระค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้กู้ยืม เนื่องจากยังมีขั้นตอนสำคัญที่ต้องให้ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบเสียก่อน และผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ต้องส่งเงินของผู้กู้ยืมที่ไม่ได้ใช้ตามที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมให้แก่กองทุนโจทก์ก่อนสิ้นแต่ละภาคการศึกษาของสถานศึกษา (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ดังนี้ต้องถือว่าเงินในบัญชีตั้งพักดังกล่าวตลอดจนดอกผลของเงินจำนวนนี้ (หากมี) ยังคงเป็นของโจทก์จนกว่าจะมีการดำเนินการดังกล่าวแล้วเสร็จ** การที่จำเลยถอนเงินออกจากบัญชีตั้งพักหรือบัญชีเงินฝากธนาคาร ก. แล้วนำเงินไปใช้ในกิจการอื่น อันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของโจทก์ **โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายโดยตรง** มีอำนาจฟ้องจำเลย ในฐานะเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นกระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้นตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๓ (เดิม)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **กรณียกยอกเงินที่ชำระหนี้** ต้องพิจารณาให้ได้ความว่า ความเสียหายตกที่ใคร
- ▶ **กรณีเจ้าหนี้มอบอำนาจให้ทนายรับชำระหนี้แทน** เจ้าหนี้เป็นผู้เสียหาย (ฎ. ๓๓/๓๒)
- ▶ **กรณีทนายความรับเงินจากลูกหนี้โดยเจ้าหนี้ไม่ได้มอบหมายแล้วเอาเงินนั้นไปโดยทุจริตไม่ผิดฐานยกยอกทรัพย์เจ้าหนี้** หากผิดฐานยกยอกหรือฉ้อโกง ลูกหนี้เป็นผู้เสียหาย (ฎ. ๘๑๖/๒๒, ๑๙๐/๑๑, ๘๑๕/๓๕)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ กรณีชำระเบี้ยประกันให้ตัวแทนของบริษัท (ฎ.๓๗๓/๕๙)
- ▶ **ฎ.๓๗๓/๒๕๕๙** จำเลยเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ท. เมื่อรับเงินค่าเบี้ยประกันที่โจทก์ผู้เอาประกัน ทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ท. ไว้จากโจทก์ จึงเป็นการรับไว้แทนบริษัท ท. เพื่อนำไปมอบให้แก่บริษัท ท. เงินค่าเบี้ยประกันจึงตกเป็นของบริษัท ท. แล้ว การที่จำเลยเบียดบังเอาเงินดังกล่าวไปบริษัท ท. เป็นผู้ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **กรณีฝากทรัพย์** ต้องพิจารณาว่าขณะมีการกระทำความผิดนั้นทรัพย์เป็นของผู้ใด ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๗๒ หากมีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเงินที่ฝาก ธนาคารผู้รับฝากเป็น **ผู้เสียหาย (ฎ. ๑๕๔๔๗/๕๕)** แต่พนักงานธนาคาร **ไม่ใช่ผู้เสียหาย**แม้จะยอมชดใช้เงินให้ธนาคารไปแล้วก็ตาม (ฎ.๒๔๓/๒๙)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๒๔๓/๒๕๒๙** อ.เป็นพนักงานธนาคารจ่ายเงินให้จำเลยไป เงินที่จ่ายไปเป็นเงินของธนาคารไม่ใช่เงินของ อ. ธนาคารเป็นผู้เสียหาย การที่ อ.ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง จ่ายเงินผิดพลาดไปและนำเงินส่วนตัวมาเข้าบัญชีที่จ่ายผิดไปเป็นความรับผิดชอบระหว่าง อ.กับธนาคาร หากทำให้ อ.เป็นผู้เสียหายที่มีอำนาจร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานไม่ การที่ อ.ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีฐานยกยอกแก่จำเลยจึงไม่เป็นการร้องทุกข์มอบคดีตามระเบียบ

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ความผิดฐานบุกรุก
- ▶ **ฎ.๖๒๕๖/๕๙** ที่ดินในเขตป่าสงวน ราษฎรไม่เป็นผู้เสียหาย
- ▶ **ฎ.๓๘๘๔/๕๖** ที่ดินพิพาทเป็นของ ส.ป.ก. ผู้ครอบครองไม่ใช่ผู้เสียหาย
- ▶ **ฎ.๑๕๙๓๓/๕๗** ผู้ครอบครองที่ดิน สปก.อยู่ก่อนมีการปฏิรูป เป็นผู้เสียหาย
- ▶ **ฎ.๑๓๓๙/๒๒** เจ้าของที่ดินเป็นผู้เสียหายฐานบุกรุกแม้มีผู้เช่าที่ดินอยู่
- ▶ **ฎ.๗๓๑๓/๕๑** บ้านพักข้าราชการครู ครูเป็นผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ. ๖๒๕๖/๕๙** พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ให้
อำนาจอธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีอนุญาตให้โจทก์เข้าทำ
ประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น
โจทก์จึงไม่ใช่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ป่า
สงวนแห่งชาติที่โจทก์ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรือ
อยู่อาศัย ที่ดินดังกล่าวจึงยังไม่เป็นของโจทก์ แม้จำเลยจะเข้า
ยึดถือครอบครองก็ยังไม่ถือว่าเป็นการรบกวนกรรมสิทธิ์หรือ
สิทธิครอบครองของโจทก์โดยตรง โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ. ๑๓๓๙/๒๕๒๒** จำเลยใช้คนขับรถยนต์บรรทุกดินผ่าน
ที่ดินของโจทก์ร่วม เป็นความผิด ป.อ.มาตรา ๓๖๕(๒) เป็น
ความผิดต่อกรรมสิทธิ์ โจทก์ร่วมเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์
ที่ดินเป็นผู้เสียหาย แม้ที่ดินนั้นจะมีผู้เช่าทำนาอยู่ก็ตาม
- ▶ **หมายเหตุ** ผู้เช่าก็ยังคงเป็นผู้เสียหายเพราะจำเลยทำให้
เสียหายต่อสิทธิครอบครองของผู้เช่าด้วย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๗๓๑๓/๒๕๕๑** ผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุกไม้
จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์นั้น ผู้ครอบครองดูแล
รักษาทรัพย์ก็เป็นผู้เสียหาย แม้บ้านพักข้าราชการครูที่เกิด
เหตุเป็นสถานที่ราชการ แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า บ้าน
ดังกล่าวเป็นเคหะสถานที่อยู่อาศัยของ ศ. ดังนั้น ศ. ย่อม
เป็นผู้ครอบครองดูแล จึงเป็นผู้เสียหายที่มีอำนาจแจ้งความ
ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้โดยชอบ

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ข้อสังเกต** ต้องพิจารณาสิทธิของผู้เสียหายขณะจำเลย
กระทำความผิด
- ▶ **ฎ.๓๐๔๙/๒๕๖๑** จำเลยเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท
ก่อนโจทก์ร่วมได้สิทธิการเช่าจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่
ถือว่าเป็นการบุกรุกที่พัสดุที่อยู่ในความดูแลของ
สำนักงานพัสดุพื้นที่ เป็นความผิดสำเร็จแล้ว แม้ยัง
ต่อเนื่องก็หลังทำผิดสำเร็จแล้ว โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ความผิดฐานฉ้อโกง - คຸ່ມครองทั้งผู้ถูกหลอกลวงและเจ้าของทรัพย์ ดังนั้นจึงเป็นผู้เสียหายทั้งผู้ถูกหลอกลวง
- ▶ กรณีผู้ถูกหลอก เป็นผู้เสียหาย
- ▶ ฎ.๒๖๗๙/๕๙ โอนเงินค่าข้าว
- ▶ ฎ.๑๓๔๑/๒๔๙๕ หลอกเอาน้ำอัดลม
- ▶ ฎ.๒๑๙๓/๒๕๓๔ หลอกเจ้าหน้าที่ธนาคาร (เปรียบเทียบ ฎ.๖๗๑/๒๕๓๙ หลอกเอาบัตร เอทีเอ็มไปกดเงิน)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ กรณีเจ้าของทรัพย์เป็นผู้เสียหาย
- ▶ ฎ.๘๕๗๕/๒๕๕๑ ร้าน ห. ได้สั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ และเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าแล้วจึงจะชำระเงิน แสดงว่าการส่งมอบสินค้านี้จะดำเนินไปตามที่ลูกค้าต้องการหรือไม่ยังไม่แน่นอน เพราะต้องให้ลูกค้าตรวจสอบก่อน หากใช้ตามที่ต้องการตกลงซื้อขายกันแล้วจึงจะชำระเงิน เมื่อสินค้านี้ดังกล่าวยังไม่มีการชำระราคา และยังไม่ส่งมอบให้แก่ร้าน ห. (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ กรรมสิทธิ์ในสินค้าดังกล่าวจึงยังเป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. การที่มีผู้โทรศัพท์มาหลอกหลวง ส. ซึ่งเป็นพนักงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. และมารับสินค้าไปห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. ซึ่งเป็นตัวการและเป็นเจ้าของสินค้า ย่อมได้รับความเสียหาย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. จึงเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย มีสิทธิร้องทุกข์ขอให้ดำเนินคดีแก่ผู้หลอกหลวงในความผิดฐานฉ้อโกงได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ฎ.๑๐๕๕๒/๕๓ หลอกมารดาผู้เสียหายแต่ได้เงินกู้จากผู้เสียหาย เจ้าของเงินเป็นผู้เสียหายด้วย(เปรียบเทียบ ฎ. ๖๙๖๙/๒๕๕๕ ที่ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าหลอกเจ้าของเงินด้วยเพราะเจ้าของเงินฟังเรื่องหลอกหลวงจากคนอื่นแล้วฝากเงินมาให้จำเลย)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ กรณีผู้ถูกลอกเป็นผู้เสียหายแม่ได้รับเงินคืนแล้ว
- ▶ ฎ.๒๖๐๐/๒๕๑๖ ประชุมใหญ่ ป. ตกลงว่าจำง ส. ซ่อมรถยนต์คิดเป็นเงิน ๑๒,๕๐๐ บาทในระหว่างกำลังซ่อม จำเลยซึ่งเป็นลูกจ้างของ ส. ได้หลอกลวง ป. ให้หลงเชื่อ ว่าทางอู่ของ ส. ให้จำเลยมาขอรับเงิน ๕,๐๐๐ บาทเพื่อไปซื้อเครื่องอะไหล่ในการซ่อมรถป. จึงมอบเงินให้ จำเลยไปเมื่อ ป. นำเงินค่าซ่อมอีก ๗,๕๐๐ บาทไปชำระ ให้ ส. จึงรู้ว่า ส. ไม่ได้ใช้จำเลยไปเอาเงิน (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ดังนี้ ถือได้ว่า ป. ได้รับความเสียหายจากการกระทำของ จำเลยแล้ว จึงมีอำนาจร้องทุกข์ได้ ถึงแม้ ส. จะรับเงินค่า ซ่อมอีกเพียง ๗,๕๐๐ บาทไว้จาก ป. และมอบรถให้ป. ไป แล้วก็ตามเป็นเรื่องระหว่าง ป. กับ ส. ไม่เกี่ยวกับจำเลย และเงินที่จำเลยรับไป ไม่ทำให้ ป. ผู้ถูกลอกลวงพ้น จากการเป็นผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยเป็น ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ. ๒๖๗๙/๕๙** แม้โจทก์ร่วมทำสัญญาในนามบริษัท อ. แต่เป็นไปเพื่อกิจการของบริษัท อ. ซึ่งโจทก์ร่วมเป็นเจ้าของ และโจทก์ร่วมอ้างว่าถูกจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญาหลอกหลวงให้โอนเงินชำระค่าข้าวแล้วจำเลยที่ 1 ไม่ดำเนินการจัดส่งข้าวสารให้ตามสัญญา โจทก์ร่วมในฐานะผู้แทนบริษัท อ. จึงได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยที่ 1 ย่อมเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยมีอำนาจร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญาและมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ. ๘๕๗๕/๒๕๕๑** ร้าน ห. ได้สั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ และเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าแล้วจึงชำระเงิน แสดงว่าการส่งมอบสินค้านี้ดังกล่าวจะเป็นไปตามที่ลูกค้าต้องการหรือไม่ยังไม่แน่นอน เพราะต้องให้ลูกค้าตรวจสอบก่อน เมื่อสินค้านี้ดังกล่าวยังไม่มีการชำระราคา และยังไม่ได้ส่งมอบให้แก่ร้าน ห. กรรมสิทธิ์ในสินค้านี้ดังกล่าวจึงยังเป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ การที่มีผู้โทรศัพท์มาหลอกลวง ส. ซึ่งเป็นพนักงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. และมารับสินค้าไป ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. ซึ่งเป็นตัวการและเป็นเจ้าของสินค้าย่อมได้รับความเสียหาย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. จึงเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย มีสิทธิร้องทุกข์ในความผิดฐานฉ้อโกงได้

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๒๑๙๓/๓๔** วินิจฉัยว่าการปลอมลายมือชื่อโจทก์ร่วมสลักหลังนำไปเรียกเก็บเงินที่ธนาคารเป็นการฉ้อโกงธนาคาร โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้เสียหายฐานฉ้อโกง หากเสียหายเพราะเสียสิทธิในการเรียกเก็บเงินตามเช็คก็ฐานปลอมเอกสาร

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๖๗๑/๓๙** หลอกเอาบัตรเอ.ที.เอ็ม.ของผู้เสียหายไปตรวจสอบยอดแต่นำไปเบิกเงินเป็นข้อโกงเงินผู้เสียหาย
- ▶ **ฎ.๑๐๕๕๒/๕๓** จำเลยหลอกวง ส. มารดาผู้เสียหายที่ ๒ มิใช่หลอกวงผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งเป็นเจ้าของเงิน แต่เมื่อผู้เสียหายที่ ๒ เป็นเจ้าของเงินที่ให้กู้ และเป็นผู้ทำสัญญา กู้ที่จำเลยผู้กู้นำโฉนดที่ดินของบุคคลอื่นมาหลอกวง เพื่อให้ได้เงินที่กู้ยืมไป ผู้เสียหายที่ ๒ ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดของจำเลยแล้ว

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๖๙๖๙/๕๕** จำเลยพูดหลอกวงโจทก์ร่วมที่ ๑ จนโจทก์ร่วมที่ ๑ หลงเชื่อส่งมอบเงินให้แก่จำเลย แม้เงินบางส่วนเป็นเงินของโจทก์ร่วมที่ ๒ ที่โอนมาให้ในบัญชีของโจทก์ร่วมที่ ๑ เพื่อให้ส่งมอบแก่จำเลย เนื่องจากเมื่อโจทก์ร่วมที่ ๑ หลงเชื่อตามคำหลอกวงของจำเลยแล้วได้เล่าให้โจทก์ร่วมที่ ๒ ฟัง โจทก์ร่วมที่ ๒ หลงเชื่อว่าเป็นความจริงจึงร่วมลงทุนด้วย (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ แต่เป็นการพูดเพื่อให้มีผลต่อโจทก์ร่วมที่ ๑ และได้ทรัพย์สินจากโจทก์ร่วมที่ ๑ เท่านั้น จำเลยมิได้หลอกลวงโจทก์ร่วมที่ ๒ หรือเจตนาให้ได้ทรัพย์สินจากโจทก์ร่วมที่ ๒ จึงไม่อาจถือได้ว่าการที่โจทก์ร่วมที่ ๒ รับฟังเรื่องราวจากโจทก์ร่วมที่ ๑ แล้วหลงเชื่อว่าเป็นความจริงและประสงค์ร่วมลงทุนกับโจทก์ร่วมที่ ๑ เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลยต่อโจทก์ร่วมที่ ๒ โจทก์ร่วมที่ ๒ จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ความผิดฐานกรรโชก : มุ่งคุ้มครองผู้ถูกรรโชกทรัพย์ ไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์ที่ได้ไปเป็นของใคร
- ▶ ฎ.๓๘๘๗/๕๖ การที่จำเลยกรรโชกเอาเงินที่ ส. ยักยอกมาจากนายจ้างไป ๖๐๐,๐๐๐ บาท เพราะกลัวจำเลยจะจับตัวส่งเจ้าพนักงานตำรวจนั้น ทำให้ ส. ได้รับความเสียหายโดยตรงในความผิดฐานกรรโชก โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าเงินนั้นจะยังเป็นของนายจ้างอยู่อีกหรือไม่ ส. จึงเป็นผู้เสียหายโดยตรง

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ - ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้:
- ▶ ตามป.อ.มาตรา ๓๔๙ ผู้ได้รับความเสียหายคือผู้รับจำนำ ตามมาตรา ๓๕๐ คือเจ้าหนี้ในขณะที่มีการย้าย ซ่อนเร้นหรือโอนทรัพย์สินไป **ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่** เช่น เจ้าหนี้ที่ยังไม่ฟ้องแต่มีหนังสือบอกกล่าวแจ้ง ลูกหนี้ว่าถ้าไม่ชำระหนี้ภายใน ๒๐ วันจะดำเนินคดี (ฎ. ๔๓๘๐/๒๕๕๗)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ การร้องทุกข์ฐานข้อโกงเป็นกรณีจะใช้สิทธิทางศาลให้จำเลยชำระหนี้แล้ว
- ▶ ฎ. ๘๙๐๕/๒๕๖๑ การร้องทุกข์ในความผิดฐานข้อโกง ย่อมนำไปสู่การฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ไม่ว่าโจทก์จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการหรือไม่ ก็มีผลเป็นการเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่โจทก์สูญเสียไปจากการกระทำ ความผิดคืนโดยพนักงานอัยการดำเนินการแทนแล้วตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๓ โจทก์ไม่ต้องทวงถามหรือฟ้องคดีแพ่งเพื่อบังคับจำเลยชำระหนี้อีก การร้องทุกข์ของโจทก์จึงเป็นกรณีที่โจทก์จะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้จำเลยชำระหนี้แล้ว

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ ต้องพิจารณาในขณะที่กระทำความผิดไม่ใช่ขณะฟ้องคดี ดังนั้น แม้ขณะฟ้องคดีเจ้าหนี้ได้โอนสิทธิเรียกร้องในหนี้นั้นให้บุคคลอื่นไปแล้วก็ยังอยู่ในฐานะผู้เสียหาย (ฎ.๘๗๘๒/๒๕๕๘ ข้อสอบเนฯ สมัยที่ ๗๐) อย่างไรก็ตาม **ความเป็นหนี้เป็นองค์ประกอบของความผิด** หากต่อมามีคำพิพากษาถึงที่สุดวินิจฉัยว่าไม่มีหนี้ต่อกันแล้ว ก็ไม่อาจเป็นความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ได้ (ฎ.๔๘๖๔/๒๕๖๒ ประชุมใหญ่)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ **ฎ.๔๘๖๔/๒๕๖๒ ประชุมใหญ่** แม้พฤติการณ์ของจำเลยที่ ๑ ที่โอนขายห้องชุดก่อนวันที่ศาลจังหวัดพัทลุงพิพากษาคดีแพ่งเพียง ๑ วัน แล้วยกย้ายถ่ายเทหรือย้ายไปเสียซึ่งเงินที่ได้จากการขายห้องชุดดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๑ อาจมีเจตนาพิเศษเพื่อว่าเมื่อโจทก์ชนะคดีแพ่งแล้ว โจทก์จะไม่สามารถบังคับชำระหนี้จากจำเลยที่ ๑ ได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ตาม (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

- ▶ แต่เมื่อคดีแพ่งที่โจทก์อ้างเป็นมูลเหตุฟ้องจำเลยที่ ๑ เป็นคดีอาญาเรื่องนี้ถึงที่สุดแล้วโดยศาลฎีกาได้พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ว่า จำเลยมิได้ผิดสัญญาซื้อขายหุ้นกับโจทก์จึงไม่ต้องคืนเงินค่าหุ้น พร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ และพิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์มีผลให้ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ไม่มีมูลหนี้ต่อกัน เท่ากับโจทก์และจำเลยที่ ๑ ไม่ได้เป็นเจ้าของหนี้และลูกหนี้กัน ดังนั้นก็ไม่อาจมีการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๕๐ แห่ง ป.อ.

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารปลอม ต้องพิจารณาว่าความเสียหายตกแก่ใคร
- ▶ ปลอมคำขอมีบัตรเอ.ที.เอ็ม ไปถอนเงินจากธนาคารโจทก์ร่วม (ฎ.๖๑๓/๔๐) ใช้บัตรเครดิตปลอมซื้อสินค้า(ฎ.๗๐๐๑/๔๔) ธนาคารเป็นผู้เสียหาย ผู้ถือบัตรไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ความผิดฐานปลอมเอกสาร

- ▶ ปลอมโฉนดที่เป็นหลักประกัน (ฎ.๑๐๐๖๖/๕๗)
- ▶ ปลอมหนังสือกลางาน (ฎ.๒๒๓๖-๒๒๓๗/๕๐)
- ▶ แก้ไขเวลาเริ่มทำงาน (๗๓๔/๓๐)
- ▶ ปลอมลายมือชื่อปลอมลายมือชื่อผู้ครอบครองที่ดินซึ่งเขตติดกับที่ดินราชพัสดุที่จำเลยขอเช่าในใบรับรองแนวเขตที่ดิน ไม่ใช่ผู้เสียหาย(ฎ.๘๕๕/๕๗)
- ▶ ปลอมโฉนดที่เป็นหลักประกันหนี้(ฎ.๑๐๐๖๖/๕๗)

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ฎ.๘๕๕/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยปลอมลายมือชื่อผู้ครอบครองที่ดินซึ่งเขตติดกับที่ดินราชพัสดุที่จำเลยขอเช่าในใบรับรองแนวเขตที่ดินโดยข้อความในเอกสารไม่มีข้อความใดเกี่ยวข้องกับตัวโจทก์ร่วม ทั้งนำไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ช่างสำรวจเพื่อเสนอให้จำเลยได้เช่าที่ดินราชพัสดุเท่านั้นซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิครอบครองที่ดินของโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรง

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ **ฎ.๑๐๐๖๖/๕๗** จำเลยแนะนำ ก. ให้มากู้ยืมเงินจากโจทก์ หลังจากนั้นขอโฉนดที่ดินฉบับที่ ก. มอบไว้ให้แก่โจทก์ยึดถือ เป็นประกันไปจากโจทก์ ต่อมากอบโฉนดที่ดินคืนแก่โจทก์และ บอกว่าหาเจ้าหนี้รายใหม่ไม่ได้ ต่อมาโจทก์พบว่าโฉนดที่ดินดังกล่าวปลอม โดยจำเลยเป็นผู้ปลอมด้วยวิธีนำโฉนดที่ดินฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่สำนักงานที่ดินไปถ่ายเอกสาร เป็นภาพสีแล้วนำมาตกแต่ง ส่วนเงินกู้ ก.ชำระให้แก่จำเลยแล้ว พร้อมดอกเบี้ย แต่ไม่นำไปมอบให้แก่โจทก์ ดังนี้ย่อมทำให้โจทก์ต้องสูญเสียหลักประกันในการกู้ยืมเงิน

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ แม้การปลอมจะทำโดยนำโฉนดที่ดินฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่สำนักงานที่ดินไปถ่ายเอกสารมิใช่ปลอมจากโฉนดที่ดินฉบับที่ ก. มอบไว้ให้แก่โจทก์ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่มีผลต่อโจทก์ เพราะผู้ปลอมมีเจตนาให้เป็นการปลอมโฉนดที่ดินที่ ก. มอบไว้ให้แก่โจทก์เพียงแต่ใช้โฉนดที่ดินฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่สำนักงานที่ดินเป็นแบบโจทก์จึงได้รับความเสียหายโดยตรง

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ปลอมเอกสารสิทธิที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
- ▶ ฎ.๔๒๒๕/๕๙ จำเลยแก้ไขชื่อใน ส.ป.ก. ๔-๐๑ จากบิดา เป็นจำเลยแล้วขายไปให้ผู้อื่น ทั้งที่จำเลยรับรองต่อโจทก์ว่าจะไม่จำหน่าย โจทก์ก็มีใบผู้ได้รับความเสียหายจากการที่จำเลยปลอมและใช้เอกสารปลอม

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ แต่เป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับต้นไม้และบ้านพักที่ปลูกในที่ดินป่าสงวนได้ (ฎ.๑๗๒๐๙/๕๕)
- ▶ ฎ.๑๗๒๐๙/๒๕๕๕ แม้โจทก์ปลูกต้นไม้และบ้านพักในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แต่ในระหว่างราษฎรด้วยกัน หากโจทก์เป็นผู้ครอบครองย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะปัจเจกบุคคลตามหลักกฎหมายแพ่ง ผู้ใดจะวางเพลิงเผาต้นไม้และบ้านพักอาศัยของผู้อื่นไม่ได้ โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายในความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๗, ๒๑๘(๑), ๓๕๙(๔)

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ **ฎ.๔๒๔๓/๒๕๕๕** ความผิดฐานฉ้อโกงกฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งในกรณีนี้คือเจ้าของร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ส่วนที่ธนาคาร ผู้เสียหายที่ 2 ต้องจ่ายเงินให้แก่ร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่แทนจำเลยกับพวกนั้นเป็นไปตามสัญญาที่ผู้เสียหายที่ 2 ทำกับร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นสถานที่รับบริการใช้บัตรเครดิต (มีต่อ)

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความเสียหาย

- ▶ ความเสียหายที่ผู้เสียหายที่ 2 ได้รับเป็นความเสียหายในทางแพ่ง ไม่ใช่ความเสียหายที่ได้รับจากการที่ถูกจำเลยกับพวกหลอกลวงหรือปกปิดข้อเท็จจริง การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยตรงต่อสถานที่รับบริการใช้บัตรเครดิต กรณีไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำต่อผู้เสียหายที่ ๒ แม้ผู้เสียหายที่ ๒ จะต้องจ่ายเงินให้แก่เจ้าของร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ก็ไม่ทำให้ผู้เสียหายที่ ๒ เป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔)

ข้อสังเกต: สิทธิที่ได้รับความสะดวก

- ▶ **ความเป็นผู้เสียหายต้องพิจารณาในขณะกระทำ**
ความผิดไม่ใช่ขณะฟ้องคดี ดังนั้น แม้ขณะฟ้องคดี
เจ้าหน้าที่ได้ออกลิขิตเรียกครองในหนังสือให้บุคคลอื่นไปแล้วก็
ยังอยู่ในฐานะผู้เสียหาย (ฎ.๘๗๘๒/๒๕๕๘ ข้อสอบเนฯ
สมัยที่ ๗๐) อย่างไรก็ตาม ความเป็นหนี้เป็นองค์ประกอบ
ของความผิด หากต่อมามีคำพิพากษาถึงที่สุดวินิจฉัยว่า
ไม่มีหนี้ต่อกันแล้ว ก็ไม่อาจเป็นความผิดฐานโกงเจ้าหน้าที่
ได้ (ฎ.๔๘๖๔/๒๕๖๒ ประชุมใหญ่)

ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ หลักการเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยนี้เกิดจากการวาง
หลักของศาลฎีกาตามหลักกฎหมายทั่วไปว่าผู้ที่
จะมาขอความยุติธรรมจากศาลต้องมาด้วย
ความสุจริตหรือมือสะอาด
- ▶ สรุปหลักกฎหมายจากแนวบรรทัดฐานของคำ
พิพากษาศาลฎีกาได้ดังนี้

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ กรณีต่อไปนี้เป็นผู้ใช้เสียหายโดยนิตินัย
- ▶ ๑) ผู้ตกลงกระทำการที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
 - ฎ. ๗๗๑/๒๕๕๓(ประชุมใหญ่) การที่ผู้เสียหายตกลงจะซื้อธนบัตรปลอมจากจำเลย เป็นการตกลงที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมาย จะถือว่าเป็นผู้เสียหายไม่ได้

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ฎ. ๕๗๗/๒๕๖๑ โจทก์ตกลงจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้แก่จำเลยในราคาเงินเชื่อฉบับละ ๑๐๐ บาท โดยรู้อยู่ว่าเป็นการขายสลากกินแบ่งเกินราคาฉบับละ ๘๐ บาท ที่กำหนดในสลากกินแบ่ง แสดงให้เห็นเจตนาของโจทก์ที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๗ แม้จำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกลวงโจทก์เพื่อให้โจทก์ส่งมอบสลากกินแบ่งรัฐบาลให้โดยไม่มีเจตนาจะใช้เงินที่จำหน่าย (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ สลากกินแบ่งที่ได้รับไปจากโจทก์มาแต่แรกก็ตามแต่ ผลประโยชน์ที่โจทก์จะได้เป็นผลประโยชน์ที่ได้สืบเนื่องมาจากการที่โจทก์กระทำความผิดฐานจำหน่ายสลากกินแบ่งเกินราคาที่กำหนดประกอบกับการกระทำของโจทก์ดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นการส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานจำหน่ายสลากกินแบ่งเกินราคาที่กำหนดในสลากกินแบ่งอีกด้วย โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐานฉ้อโกง

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ฎ.๑๒๖๕๙/๕๓ โจทก์หลงเชื่อคำหลอกลวงของจำเลยจึงมอบเงินกู้ให้แก่จำเลยไปปล่อยกู้ให้ด้วยการเรียกดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีอันเป็นความผิดต่อ พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ แสดงว่ามุ่งประสงค์ต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย แม้การกระทำที่ผิดกฎหมายนั้นไม่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นเพียงการหลอกลวงก็ถือว่าโจทก์มิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง (ฐานพ.ร.บ.เช็คด้วย ถ้ามีดอกเบี้ยเกินอัตรา ฎ.๓๐/๒๕๔๓)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

ฎ. ๗๓๒๖/๕๗ การที่ผู้เสียหายหลงเชื่อคำหลอกลวงของจำเลย จึงมอบเงินให้จำเลยเพื่อให้ช่วยเหลือบุคคลของตนเข้าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจโดยไม่ต้องสอบอันเป็นการไม่ชอบ แสดงว่ามีเจตนามุ่งหวังต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๒๐๗๗/๖๐ วินิจฉัยเช่นกัน)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ (๒) ต้องไม่มีส่วนกระทำความผิดด้วย ไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนหรือมีส่วนประมาทด้วย
- ▶ ในฐานะตัวการ
- ▶ ฎ. ๒๖๕๕-๖/๒๕๓๙ การที่โจทก์รับเช็คพิพาทจาก ช. เพื่อชำระหนี้เงินกู้ซึ่งมีดอกเบี้ยที่โจทก์คิดเกินอัตราตามกฎหมายรวมอยู่ด้วย ถือได้ว่าโจทก์เป็นผู้กระทำความผิดในส่วนของดอกเบี้ยที่โจทก์คิดเกินอัตรา (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คพินาท ก็จะต้องถือว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายไม่ได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (มี ฎ. ๓๐/๔๓ และ ๒๙๘๙/๔๕ วินิจฉัยเช่นกัน)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ในฐานะผู้ใช้ให้กระทำความผิด :
- ▶ ฎ. ๕๑๗๒/๒๕๕๔ จำเลยหลอกหลวงโจทก์ว่าจำเลยสามารถวิ่งเต้นพนักงานอัยการและผู้พิพากษาล้มคดีให้แก่โจทก์ได้ และเรียกเอาเงินเพื่อนำไปให้พนักงานอัยการและผู้พิพากษาเพื่อให้ศาลพิพากษายกฟ้อง โจทก์หลงเชื่อได้มอบเงินจำนวน ๕๘,๐๐๐ บาท แก่จำเลยไป (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ การกระทำของโจทก์มีวัตถุประสงค์เป็นการร่วมกับจำเลยนำสินบนไปให้เจ้าพนักงาน อันอาจถือได้ว่าโจทก์ใช้ให้จำเลยกระทำความผิด แม้โจทก์จะไม่ทราบจำเลยมิได้นำเงินไปเป็นค่าวิ่งเต้นคดีก็ตาม โจทก์มิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานข้อโกงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔)

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ **ฎ.๓๓๕/๖๓** จำเลยไม่มีหน้าที่ในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการในเทศบาล อีกทั้งโจทก์ร่วมมิได้มีเจตนาตั้งแต่แรกที่จะไปติดต่อจำเลยเพื่อขอให้ช่วยฝากโจทก์ร่วมเข้าทำงานรับราชการในส่วนราชการดังกล่าว **การที่โจทก์ร่วมมอบเงินให้จำเลยเกิดขึ้นเพราะถูกจำเลยหลอกลวง ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้ก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิด โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยมีสิทธิร้องทุกข์ในความผิดฐานข้อโกงได้**

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ในฐานะผู้สนับสนุน :
- ▶ ฎ.๖๐๕๖/๒๕๕๐ จำเลยที่ ๑ ขอร้องให้โจทก์ยอมรับสมอ้างว่าโจทก์มีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับจำเลยที่ ๑ โจทก์ไปพบจำเลยที่ ๒ แสดงตัวรับสมอ้างว่าโจทก์มีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับจำเลยที่ ๑ ต่อมาจำเลยที่ ๒ ไปบอก นาง ฉ. มารดาสามีโจทก์และ นาย ก. สามีโจทก์ว่าโจทก์เป็นคู่กับจำเลยที่ ๑ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ โจทก์และนาย ก. ไปหาจำเลยทั้งสองที่บ้าน จำเลยที่ ๑ ยืนยันว่าเรื่องที่จำเลยที่ ๒ พูดนั้นเป็นความจริง ถือได้ว่าโจทก์สมัครใจที่จะให้จำเลยที่ ๑ พูดว่าโจทก์กับจำเลยที่ ๑ มีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกัน **มีส่วนสนับสนุนให้จำเลยที่ ๑ กระทำความผิด** โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ เป็นผู้มีส่วนประมาทด้วย :
- ▶ **ฎ.๙๒๐-๙๒๑/๒๕๑๗** ภริยาเข้าเป็นโจทก์แทนสามีซึ่งถึงแก่ความตายตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕(๒) ฟ้องว่า จำเลยขับรถโดยประมาททำให้สามีโจทก์ถึงแก่ความตาย เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า**ประมาทด้วยกัน** สามีโจทก์จึงเป็นผู้กระทำผิดฐานขับรถโดยประมาทจนเป็นเหตุให้คนตายด้วย จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (มีฎ.๔๔๖๑/๓๙ วินิจฉัยเช่นกัน)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎ.๗๖๔๐/๕๐** ถนนเกิดเหตุเป็นทางตรง การข้ามถนนไปยังอีกฝั่งหนึ่งต้องข้ามถนนถึง ๖ ช่องเดินรถซึ่งรถที่แล่นไปมาในขณะนั้นน่าจะใช้ความเร็วสูงในสภาพเช่นนั้น ดังนั้นผู้ตายควรใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการข้ามถนนเนื่องจากเป็นถนนใหญ่มีรถแล่นด้วยความเร็วสูงและเป็นเวลากลางคืนซึ่งผู้ขับรถอาจไม่เห็นคนข้ามถนนในระยะไกลที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยได้ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ตรงจุดที่ผู้ตายข้ามถนนมีรถยนต์โดยสารขนาดใหญ่ของสามล้อผู้ตายบังอยู่ อันอาจทำให้จำเลยไม่สามารถเห็นผู้ตายได้ในระยะไกล แต่เห็นในระยะกระชั้นชิดจึงไม่สามารถหักหลบหรือหยุดรถได้ทันเป็นเหตุให้ชนผู้ตาย ดังนั้น การที่ผู้ตายข้ามถนนได้สะพานลอยคนข้ามจึงเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ จึงนับว่าผู้ตายมีส่วนประมาทด้วย ผู้ตายจึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๑

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ ฎ.๑๐๓๘/๖๓ โจทก์ร่วมมีส่วนประมาทอยู่ด้วย โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยสำหรับความผิดตาม ป.อ. มาตรา 300 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) จึงไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 30 แต่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายยังคงมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้เสียหายจะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่ (มีต่อ)

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ คดีนี้เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การพิพากษา คดีส่วนแพ่งจึงต้องถือตามข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เมื่อเหตุคดีนี้เกิดจากการกระทำโดยประมาทของจำเลยอันเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้เสียหาย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิด :
- ▶ **ฎ.๔๗๘๘/๒๕๕๖** โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสามไม่จัดทำบัญชีบุคคลและเสนอให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นอนุมัติภายในกำหนดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๙๖, ๑๑๙๗ ขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ฯ พ.ศ. ๒๕๙๙ มาตรา ๑๘, ๒๕ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แต่ได้ความว่าโจทก์ซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทจำเลยที่ ๑ รั้งหนังสือเชิญพิจารณารับรองงบดุล - งบการเงินแล้ว **ปฏิเสธการเข้าร่วมประชุมกรรมการ** เช่นนี้ ย่อมเป็นเหตุให้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ไม่สามารถจัดทำบัญชีงบดุลและเสนอให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นอนุมัติตามที่กฎหมายกำหนดได้ โจทก์ในฐานะผู้ถือหุ้นจึง**มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดการทำความผิด จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย**

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ผู้ก่อให้จำเลยทำความผิดโดยบันดาลโทสะ :
- ▶ **ฎ. ๓๓๙๑/๒๕๕๙** ผู้ตายเป็นผู้ก่อเหตุให้จำเลยทำความผิดโดยบันดาลโทสะ ผู้ตายจึงไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔) ป. ซึ่งเป็นบุตรย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕(๒) และไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๐ (มี ฎ.๑๙๓๙/๖๑ - ๑๒๘๕/๖๑ วินิจฉัยเช่นกัน)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แต่ถ้าข้อเท็จจริงไม่ปรากฏหรือไม่ชัดเจนว่าร่วมทำผิดก็เป็นผู้เสียหาย ตัวอย่างเช่น
- ▶ ฎ.๔๒๑๒/๒๕๕๐ ส. และสามีมิได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และทางราชการมิได้ยึดทรัพย์สินของ ส. การที่ ส. มอบเงิน ๓๐๕,๐๐๐ บาท แก่จำเลย สืบเนื่องมาจากการหลอกลวงของจำเลยด้วยข้อความอันเป็นเท็จ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ มิใช่ ส. หรือสามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษแล้ว ส. มอบเงินแก่จำเลยเพื่อให้สินบนแก่เจ้าพนักงานเพื่อให้ ส. หรือสามีพ้นจากความผิด จึงถือไม่ได้ว่า ส. ได้ร่วมกับจำเลยนำสินบนไปให้แก่เจ้าพนักงาน ส. ย่อมเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงได้

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎ.๑๖๖๖/๒๕๖๒** (ประชุมใหญ่) พยานหลักฐานโจทก์ฟังได้ว่า จำเลยเป็นฝ่ายไปเรียกเงินจากโจทก์เพื่อเป็นการตอบแทนในการไปวิ่งเต้นให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษ หลังจากมอบเงินให้จำเลย จำเลยไม่สามารถดำเนินการให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษได้ เมื่อโจทก์ทวงถามจำเลยก็บ่ายเบี่ยงและไม่ยอมคืนเงินให้ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แสดงว่าจำเลยไม่มีเจตนาที่จะวิ่งเต้นให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษหรือรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถวิ่งเต้นกรณีดังกล่าวได้อันเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือหลอกลวงโจทก์ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า โจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ จึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีในข้อหานี้ได้

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ กรณียอมให้กู้เงินเพื่อนำไปปล่อยกู้เอาดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีไม่ถือเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยฐานฉ้อโกง (ฎ.๙๗๗๖/๖๐,๖๗๒๐/๖๒)
- ▶ แต่มี ฎ.๘๐๑๓/๖๑ วินิจฉัยกรณีจำเลยที่ ๑ และ ๒ ใช้เอกสารปลอมมากู้เงินไปโดยจำเลยที่ ๑ กู้ไปปล่อยกู้ จำเลยที่ ๒ กู้ไปใช้เองว่า จำเลยที่ ๒ เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยฐานฉ้อโกง

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ฎ.๘๐๑๓/๖๑ โจทก์ให้จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ กู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราดังนั้น ข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายเท่านั้นที่โจทก์ไม่มีสิทธิที่จะบังคับเอาจากจำเลยที่ ๒ ได้ แต่ในส่วนที่เป็นต้นเงินกู้นั้นโจทก์ยังคงมีสิทธิที่จะบังคับเอาจากจำเลยที่ ๒ ได้ เมื่อจำเลยที่ ๒ ใช้เอกสารปลอมหลอกลวงโจทก์จนเป็นเหตุให้โจทก์หลงเชื่อยอมให้จำเลยที่ ๒ กู้ยืมโดยมอบเงินให้ไป การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง และโจทก์ยอมเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยที่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๒ ในความผิดฐานดังกล่าวนี้ด้วย

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ สำหรับจำเลยที่ ๑ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า โจทก์ให้จำเลยที่ 1 และที่ ๒ กู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด และโจทก์รู้อยู่ว่าจำเลยที่ ๑ จะนำเงินไปปล่อยกู้และเรียกเอาผลประโยชน์เป็นดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๔๗๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่โจทก์ฟ้อง (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แสดงให้เห็นว่าโจทก์เจตนาทุจริตมุ่งประสงค์ต่อผลประโยชน์อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย แม้จะไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ ๑ นำเงินที่กู้ยืมดังกล่าวไปปล่อยกู้โดยเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ก็ตาม ถือว่าโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยที่จะนำคดีมาฟ้องจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานฉ้อโกง

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

▶ กรณีล่อซื้อ

- ▶ คือกรณีที่ผู้เสียหายหรือตัวแทนหรือเจ้าพนักงานตำรวจแฝงตัวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิดของจำเลยเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานและจับกุม ต้องพิจารณาว่า ถ้าจำเลยมีเจตนาจะกระทำความผิดอยู่แล้วเพียงการที่ผู้เสียหายหรือตัวแทนของผู้เสียหายล่อซื้อเพื่อแสวงหาหลักฐานเท่านั้น ผู้เสียหายยังอยู่ในฐานะผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๖๕๒๓/๔๕)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แต่หากการล่อซื้อดังกล่าวเป็นพฤติการณ์ที่เป็นการจูงใจให้จำเลยกระทำความผิดทั้ง ที่จำเลยมิได้มีเจตนาจะกระทำมาแต่ต้น เท่ากับผู้เสียหายเป็นผู้ก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิด ผู้เสียหายย่อมไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๔๓๐๑/๔๓,๔๐๘๕/๔๕)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎ. ๖๕๒๓/๔๕** บริษัทจำเลยที่ ๑ มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำซ้ำโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ และ**พร้อมที่จะคัดลอกหรือทำซ้ำติดตั้งในเครื่องคอมพิวเตอร์และส่งมอบให้วันที่ ฟ.ไปสั่งซื้อได้ทันที** แม้การกระทำของฟ. จะเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีแต่ก็ไม่เป็นการชักจูงหรือก่อให้เกิดกระทำผิดเพราะจำเลยมีเจตนากระทำผิดอยู่ก่อนแล้ว โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎ. ๔๓๐๑/๕๓** การทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์เป็นการทำซ้ำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์หลังจากวันที่ ส. ไปสั่งซื้อแล้ว เพื่อมอบให้แก่ ส.ผู้สั่งซื้อ**มิใช่ทำซ้ำโดยผู้กระทำมีเจตนากระทำผิดอยู่แล้ว** ก่อนการสั่งซื้อ **น่าเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นเนื่องจากการสั่งซื้อของ ส. ซึ่งได้รับจ้างให้สั่งซื้อจากโจทก์** เท่ากับโจทก์เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำผิด โจทก์ยอมไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยที่มีอำนาจฟ้องคดีได้ (ฎ. ๔๐๘๕/๔๕ วินิจฉัยเหมือนกัน)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎ. ๑๐๕๑๐/๕๕** ผู้เสียหายซึ่งเป็น**นักข่าว**ได้รับการร้องเรียนถึงพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่หลอกลวงขายเหล็กไหลจากผู้ชมรายการของผู้เสียหาย จึงวางแผน**พิสูจน์การกระทำ**ของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเพื่อให้**มีการจับกุม**มาลงโทษโดยประสานงานกับเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจับกุมและนำเงินที่จะต้องวางประกันในการทำสัญญาจะซื้อขายเหล็กไหลไปลงบันทึกประจำวัน

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ไว้เป็นหลักฐานก็เพื่อจะได้เป็นหลักฐานของการกระทำ ความผิด พฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวมาจึงเป็น**เรื่อง**ที่ผู้เสียหายแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเองโดยการหลอกล่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งก็คือ**จำเลย**ให้กระทำความผิด อันเป็นการก่อให้เกิด**จำเลย**ทั้งห้ากระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามฟ้อง มิใช่เพราะ**จำเลย**ทั้งห้ามีเจตนาจะฉ้อโกงผู้เสียหายมาตั้งแต่ต้น กรณีดังกล่าวจึงไม่อาจถือได้ว่าผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ๓.บุคคลที่สมัครใจทะเลาะวิวาทต่อสู้ทำร้ายซึ่งกันและกัน
- ▶ ฎ. ๗๑๐๙/๕๕ จากคำพูด การกระทำของผู้ตายและร่องรอย การถูกทำร้ายที่ตัวจำเลย เชื่อได้ว่า จำเลยถูกผู้ตายใช้กำลังทำร้ายก่อนที่จำเลยจะแทงผู้ตาย แม้จำเลยจะไม่อาจอ้างเหตุป้องกันเนื่องด้วยมีส่วนเป็นผู้ก่อเหตุและผู้ตายไม่ได้เป็นฝ่ายก่อเหตุขึ้นก่อนก็ตาม แต่การที่ผู้ตายด่าว่าและทำร้ายจำเลยก่อนมีลักษณะเป็นการสมัครใจเข้าวิวาทกับจำเลย ผู้ตายจึงมิใช่ผู้เสียหาย(มี ฎ.๑๙๓๕/๖๑ วินิจฉัยเช่นกัน)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ฎ. ๑๘๕๘๖/๕๕ เมื่อโจทก์ทั้งสองกับพวกมาที่บ้านที่เกิดเหตุ โดยโจทก์ร่วมที่ ๒ พาอาวุธปืนติดตัวมาและพวกของโจทก์ร่วมทั้งสองพาอาวุธมีดมาด้วย ในลักษณะที่พร้อมจะก่อเหตุ ส่วนจำเลยทั้งสองก็ออกไปหาโจทก์ร่วมทั้งสองกับพวกที่บริเวณหน้าบ้านโดยถืออาวุธมีดติดตัวไปด้วย หากจำเลยทั้งสองไม่ประสงค์จะวิวาทกับโจทก์ร่วมทั้งสองก็ชอบที่จะอยู่ภายในบริเวณบ้านโดยไม่จะต้องออกไป (มีต่อ)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ เนื่องจากขณะนั้นไม่ปรากฏว่าฝ่ายโจทก์รวมทั้งสองกับพวกมีพฤติกรรมจะบุกรุกเข้ามา และเป็นการไม่แน่ว่าฝ่ายโจทก์รวมทั้งสองจะบุกรุกเข้ามาหรือไม่ พฤติการณ์แห่งคดีถือได้ว่าต่างสมัครใจวิวาทต่อสู้กัน ฝ่ายใดจะลงมือทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่งก่อนก็ไม่ใช่สาระสำคัญเมื่อสมัครใจวิวาทกันแล้วฝ่ายใดจะอ้างว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ โจทก์รวมทั้งสองจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยที่จะมีสิทธิเข้าร่วมเป็นโจทก์

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ พฤติการณ์ที่แสดงว่าไม่สมัครใจทะเลาะวิวาท
- ▶ ฎ.๘/๒๕๖๒ จำเลยเพียงแต่ใช้มือผลักจำเลยแล้วถามว่า “มึงจะทำอะไร” ในทำนองห้ามปรามโดยไม่ปรากฏว่ามีการทำร้ายหรือพุดจาโต้เถียงกันแล้ว จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายทันที จึงมีไต่กรณีและผู้ตามสมัครใจทะเลาะวิวาทกับจำเลย โจทก์ร่วมซึ่งเป็นมารดาผู้ตาย ย่อมเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ข้อสังเกต ข้อเท็จจริงต้องรับฟังเป็นยุติแล้ว เช่น โจทก์ร่วมก็ถูกฟ้องและรับสารภาพแล้วศาลมีคำพิพากษาให้ปรับโจทก์ร่วมแล้ว (ฎ.๓๑๐๐/๕๗) หรือ พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับแล้วซึ่งมีผลให้คดีอาญาเลิกกันแต่ถ้าเป็นเพียงความเห็นในการสรุปสำนวนของพนักงานสอบสวน ข้อเท็จจริงยังไม่ยุติว่าไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎ.๑๗๒/๕๔)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ แต่ถ้าเพียงความเห็นในการสรุปสำนวนของพนักงานสอบสวน(ฎ.๒๑๗๒/๕๔) หรือ ผู้ตาย เสียชีวิตไปก่อนจึงไม่ได้ถูกฟ้อง (ฎ.๙๘๖๖/๒๕๖๐) เป็นกรณีข้อเท็จจริงยังไม่ยุติว่าไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎ.๒๑๗๒/๕๔)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎ. ๒๑๗๒/๕๔** การที่จำเลยถูกฟ้องว่าขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้มีผู้อื่นถึงแก่ความตายและได้รับอันตรายสาหัส แม้นักงานสอบสวนจะมีความเห็นว่า ผู้ตายมีส่วนประมาทร่วมอยู่ด้วย แต่ก็เป็นเพียงความเห็นของพนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่เป็นเหตุที่ต้องห้ามมิให้ภริยาของผู้ตายจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ คำสั่งอนุญาตขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมของศาลชั้นต้นชอบแล้ว

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ **ฎีกาที่ ๙๘๖๖/๖๐** ผู้ตายถึงแก่ความตายจากการกระทำ ความผิดอาญาของจำเลยที่ ๑ แม้อัยการโจทก์จะบรรยายฟ้องว่าผู้ตายขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วหา ได้ใช้ความระมัดระวังในการขับรถให้เพียงพอไม่ เป็นเหตุให้รถชนท้ายรถยนต์ที่จอดอยู่ก็ตาม แต่เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตายไปก่อน ไม่ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาด้วย ข้อเท็จจริงยังไม่พอฟังว่าผู้ตายมีส่วนประมาทด้วย ผู้ตายจึงเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๔)

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ๔) บุคคลที่สมัครใจยินยอมให้ผู้อื่นกระทำความผิด
- ▶ ฎ. ๙๕๔/๐๒ หญิงยินยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก ถือว่าหญิงนั้นมีส่วนในการกระทำความผิดด้วย จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย และแม้หญิงนั้นจะถึงแก่ความตายลง บิดาหญิงนั้นก็ไม่มีสิทธิที่จะฟ้องผู้ที่ทำให้หญิงนั้นแท้งลูกได้

ข้อพิจารณา : ผู้เสียหายโดยนิตินัย

- ▶ ข้อสังเกต ความผิดบางฐานความยินยอมของผู้เสียหายไม่เป็นสาระสำคัญได้แก่ความผิดเกี่ยวกับเพศ (ฎ. ๔๑๔๗/๕๐, ๓๕๕๔/๖๑)
- ▶ ฎ.๔๑๔๗/๕๐ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคแรก บัญญัติให้ผู้กระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปีมีความผิดโดยไม่คำนึงว่าเด็กหญิงยินยอมหรือไม่ หากเด็กยินยอมก็มีได้หมายความว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย แม้เด็กหญิงยินยอมก็เป็นผู้เสียหาย

บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

- ▶ ผู้เสียหายประเภทที่ ๒ ได้แก่บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตาม มาตรา ๔,๕,๖ ไม่ได้รับความเสียหายโดยตรง
- ▶ สิทธิในการดำเนินคดีอาญาเป็นสิทธิเฉพาะตัว จึงเป็นสิทธิโดยตรงที่ต้องดำเนินการเอง หากให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ต้องมอบอำนาจ (ฎ.890/03 ประชุมใหญ่) เนื่องจากมีบางกรณีผู้เสียหายไม่อาจดำเนินการเองหรือมอบอำนาจได้ กฎหมายจึงกำหนดให้มีผู้มีอำนาจจัดการแทนไว้บางกรณี ได้แก่ กรณีตามมาตรา 4, 5 และ 6

ข้อพิจารณา: ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

- ▶ ๑. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายมี ๓ กรณี ดังนี้
- ▶ ๑.๑ อำนาจจัดการแทนหญิงมีสามีตาม มาตรา ๔
- ▶ ๑.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทนตามกฎหมาย ตาม มาตรา ๕
- ▶ ๑.๓ ผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา ๖

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๔

- ▶ ๑.๑ อำนาจจัดการแทนหญิงมีสามีตาม มาตรา ๔
- ▶ มาตรา ๔ บัญญัติว่า ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน
- ▶ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕(๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภรรยาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภรรยา

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา 4

- ▶ **หลักเกณฑ์** ความเป็นสามีภริยาตามมาตรา ๔ **ต้องเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย**
- ▶ ความในมาตรา ๔ วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่าภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕(๒) มีความหมายว่า ถ้าเป็นกรณีที่ภริยาถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการด้วยตนเองได้ สามีก็สามารถจัดการแทนภริยาไปได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยาตามมาตรา ๕(๒) โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา 4

- ▶ ตัวอย่างฎีกาตามมาตรา ๔
- ▶ ฎ. ๑๒๒๗/๒๕๕๘ จำเลยจุดคร่าภริยาโจทก์ไปเพื่อ
การอนาจารนั้น เมื่อโจทก์ผู้เป็นสามีได้รับมอบ
อำนาจโดยชัดแจ้งจากภริยาให้ฟ้องคดีแทน
แล้ว โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องความแทนผู้เสียหายซึ่งเป็น
ภริยาโจทก์ได้ตาม มาตรา ๔ วรรคสอง

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕

- ▶ ๑.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา ๕
- ▶ มี ๓ ประเภท ได้แก่
- ▶ (๑) กรณีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลตามมาตรา ๕(๑)
- ▶ (๒) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ใน
ความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บ
ไม่สามารถจะจัดการเองได้ตาม มาตรา ๕(๒)
- ▶ (๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะแต่ใน
ความผิดกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้นตาม มาตรา ๕(๓)

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ผู้แทนโดยชอบธรรม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๙ กำหนดให้ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ดังนั้นหากผู้เยาว์มีทั้งบิดาและมารดา หรือมีแต่บิดาหรือมารดา ทั้งบิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดาก็จะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ แต่บิดามารดาที่กล่าวถึงนี้จะ**ต้องเป็นบิดา และ/หรือ มารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย**ด้วย (แตกต่างจากกรณีของผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ตาม มาตรา ๕(๒) ที่ยึดเอาตามความเป็นจริง)

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ หากผู้เยาว์ไม่มีทั้งบิดาและมารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีแต่ถูกถอนอำนาจปกครองตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๕๘๕ ให้จัดให้มีผู้ปกครองในระหว่างที่ยังเป็นผู้เยาว์ ซึ่งเมื่อมีผู้ปกครองผู้เยาว์แล้ว ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๕/๓ ผู้ปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ผู้ปกครองจึงเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ ฎ.๕๙๑/๖๓ โจทก์ร่วมเป็นนายของผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้เยาว์ เมื่อ ป.วิ.อ. มาตรา ๕(๑) บัญญัติให้ผู้ที่มิอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้แทนโดยชอบธรรม โจทก์ร่วมจึงมิใช่บุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่ 2 ตามบทบัญญัติดังกล่าว (มีต่อ)

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ร่วมจดทะเบียนรับผู้เสียหายที่ 2 เป็นบุตรบุญธรรม แต่ ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๙๘/๒๗ บัญญัติว่า การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย และคำสั่งของศาลเป็นเพียงคำสั่งอนุญาตของศาลแทนการให้ความยินยอมของบิดาซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ เท่านั้น หากได้มีผลเป็นการรับรองความสมบูรณ์ของการรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไม่ (มีต่อ)

ฎีกาใหม่ควรรู้

- ▶ **ดังนี้** เมื่อไม่ปรากฏว่าจดทะเบียน จึงยังไม่สมบูรณ์และไม่
มีผลตามกฎหมาย โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้รับบุตรบุญธรรม
ตามกฎหมายและไม่ใช่ผู้แทนโดยชอบธรรมตาม ป.วิ.อ.
มาตรา ๕(๑) จึงไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่ 2
และไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการใน
ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับ
อันตรายแก่กายหรือจิตใจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๐ ทั้งไม่มี
สิทธิฎีกาในความผิดฐานดังกล่าว

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **ผู้อนุบาล** หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่จัดการแทนคนไร้
ความสามารถตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ▶ **คนไร้ความสามารถตาม ป.พ.พ.** คือ บุคคลวิกลจริตที่
ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- ▶ แม้มาตรา ๕(๑)ใช้คำว่า "ผู้อนุบาล"ควบคู่กับคำว่า "ผู้ไร้
ความสามารถ" แต่ก็มี ความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "คน
ไร้ความสามารถ" ตาม ป.พ.พ.นั่นเอง

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ กรณีผู้เสียหายเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ▶ มาตรา ๕(๑) ไม่ได้กำหนดให้ผู้พิทักษ์มีอำนาจจัดการแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ ทั้งนี้เพราะตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๔(๑๐) คนเสมือนไร้ความสามารถยังสามารถเสนอคดีต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ได้เพียงแต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์เสียก่อน(ปพพ.มาตรา ๓๔(๑๐)) ส่วนการร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์ได้เอง

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ฎ. ๖๐๗๙/๕๕ จำเลยครอบครองเงินของ ฮ. และเบียดบังยกออกไป การกระทำผิดเกิดขึ้นขณะที่ ฮ. ยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นการกระทำต่อ ฮ. เจ้าของทรัพย์ ฮ. จึงเป็นผู้เสียหายตามมาตรา ๒(๔) และมีอำนาจร้องทุกข์ตามมาตรา ๓(๑) ประกอบมาตรา ๒(๗) แม้ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจะมีคำสั่งให้ ฮ. เป็นผู้เสมือนคนไร้ความสามารถ แต่ ฮ. ยังสามารถดำเนินคดีแก่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ (มีต่อ)

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ เหมือนเช่นบุคคลทั่วไปได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากจำเลยซึ่งเป็นผู้พิทักษ์ประกอบกับ ฮ. มิได้ถูกจำเลยทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ อันจะทำให้โจทก์ร่วมในฐานะผู้จัดการมรดกของ ฮ. มีอำนาจจัดการแทนได้ตามมาตรา ๕(๒) เมื่อโจทก์ร่วมซึ่งไม่ได้เป็นผู้เสียหายเป็นผู้ร้องทุกข์ในความผิดฐานยกยอกซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงถือไม่ได้ว่าคดีนี้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **หมายเหตุ** โดยหลัก การฟ้องคดีต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ เป็นกรณีที่คนเสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๓๔(๑๐) แต่กรณีนี้ในฎีกานี้ผู้พิทักษ์เป็นจำเลย ศาลฎีกาจึงระบุว่า ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **ฎ.๑๓๖๕๒/๕๘** การที่ศาลมีคำสั่งให้ บ. เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถและให้อยู่ในความพิทักษ์ของ อ. มีผลเพียง บ. ไม่สามารถที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ด้วยตนเอง เพราะต้องได้รับความยินยอมของ อ. ผู้พิทักษ์ก่อน ตามที่ ป.พ.พ. มาตรา ๓๔ บัญญัติไว้เท่านั้น แต่มิได้มีผลทำให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้ที่มีอำนาจกระทำการต่าง ๆ แทนคนเสมือนไร้ความสามารถ ดังเช่นในกรณีของคนไร้ความสามารถที่ต้องให้ผู้อนุบาลกระทำการแทน ซึ่งการเสนอคดีต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ถือเป็นกรอย่างหนึ่งอย่างใดที่คนเสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อน ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๔(๑๐)

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ในกรณีที่คนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่กล่าวมาได้ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ศาลจะสั่งให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้มีอำนาจกระทำการนั้นแทนคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับผู้อนุบาลมาใช้บังคับแก่ผู้พิทักษ์โดยอนุโลม และคำสั่งของศาลดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๔ วรรคสามและวรรคสี่

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ โจทก์บรรยายฟ้องว่า โจทก์เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ โดยมี อ. เป็นผู้พิทักษ์ตามกฎหมาย แต่ อ. เป็นผู้ลงชื่อแต่งทนายความ และทนายความลงชื่อในคำฟ้องในฐานะโจทก์และผู้เรียงพิมพ์ ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้มาเบิกความต่อศาลโดย อ. เป็นผู้มาเบิกความแทน จึงเท่ากับว่าพิทักษ์เป็นโจทก์ฟ้องคดีแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ โดยไม่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทน

ข้อพิจารณา:กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ คำฟ้องของโจทก์จึงมิใช่เป็นเรื่องที่คนเสมือนไร้ความสามารถฟ้องคดีโดยได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ หรือศาลมีคำสั่งให้ผู้พิทักษ์ฟ้องคดีแทนในกรณีที่คนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถเสนอคดีต่อศาลได้ด้วยตนเอง ตามเงื่อนไขของ ป.พ.พ. มาตรา 34 ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์และบกพร่องในเรื่องความสามารถของผู้ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีแทนโจทก์ เมื่อโจทก์มิได้แก้ไขเพื่อให้คำฟ้องสมบูรณ์เสียแต่ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นจนคดีล่วงเลยมาสู่ศาลฎีกาเช่นนี้แล้ว จึงต้องถือว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ๑) เรื่องการร้องทุกข์ในกรณีของผู้เยาว์ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยรับรองการที่ผู้เยาว์ร้องทุกข์ด้วยตนเอง ทั้งให้ความสำคัญยิ่งกว่าความประสงค์ของผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย
- ▶ ฎ.๒๑๔/๒๕๕๔(ประชุมใหญ่) ผู้เยาว์อายุ ๑๗ ถึง ๑๘ ปีไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานด้วยตนเองจนมีการสอบสวนและอัยการได้ฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นแล้ว การที่บิดาผู้เยาว์ขอถอนคำร้องทุกข์ซึ่งเป็นการฝืนความประสงค์ของผู้เยาว์นั้นศาลย่อมพิเคราะห์ตามรูปคดีนั้นได้

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ หมายเหตุ ต่อมา มี ฎ.๗๙๓/๕๗ วินิจฉัยว่า จะนำบันทึกตกลงคดีใช้ค่าเสียหายที่บิดาผู้เสียหายกับบิดาจำเลยมาอ้างว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ไม่ได้ แม้ผู้เสียหายอายุ ๑๙ ปี เป็นผู้เยาว์ซึ่งบิดาสามารถถอนคำร้องทุกข์แทนได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๖ แต่จะถอนคำร้องทุกข์โดยฝืนความประสงค์ของผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์หาได้ไม่

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยวางหลักชัดเจนถึงขนาดว่า การร้องทุกข์ของผู้เยาว์ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย
- ▶ ฎ.๓๙๑๕/๕๑ ป.วิ.อ.มาตรา ๒(๗)และมาตรา ๑๒๓มิได้บัญญัติว่า การร้องทุกข์ของผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรม หรือบุคคลดังกล่าวต้องลงลายมือชื่อในการร้องทุกข์ของผู้เยาว์ด้วย ดังนั้น ผู้เยาว์จึงมีอำนาจร้องทุกข์ด้วยตนเอง

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **หมายเหตุ** ฎีกานี้น่าจะขัดกับหลักทั่วไปของกฎหมายที่กำหนดให้ ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจแทนผู้เยาว์ การที่ผู้เยาว์ทำการเองในการร้องทุกข์ แม้ว่าจะเคยมีฎีกาที่ ๒๑๔/๒๔๙๔ (ป) เคยยกเว้นหลักให้ แต่ก็ไม่ได้วินิจฉัยชัดเจนขนาดว่า ไม่มีกฎหมายว่าผู้เยาว์ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เพราะว่าเป็นการตัดสินใจเพื่อยกเว้นหลักเท่านั้น

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ๒) เรื่องการฟ้องคดีและขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการของผู้เยาว์
- ▶ **โดยหลัก** ศาลยึดถือเคร่งครัดว่าการฟ้องคดี หรือการเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในคดีอาญา จะต้องกระทำโดยผู้แทนโดยชอบธรรมเท่านั้น **ผู้เยาว์ก็ไม่อาจกระทำการได้เอง (ฎ. ๑๑๒๓/๒๔๗๙) และไม่อาจกระทำการด้วยตนเองโดยได้รับความยินยอมให้กระทำจากผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย (ฎ. ๕๖๓/๑๗)**

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ๓) การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดจากการที่ผู้เยาว์ดำเนินการโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕(๑) แม้ว่าบางครั้งผู้เยาว์กระทำการไปโดยไม่มีอำนาจเช่น ฟ้องคดีเอง ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการเอง แต่การฝ่าฝืนดังกล่าวก็ไม่ถึงกับทำให้การกระทำนั้นเสื่อมเสียไปเสียทีเดียว ศาลจะไม่ยกฟ้องแต่**แก้ไขข้อบกพร่อง** โดยนำ ป.วิ.พ. มาตรา ๕๖วรรคสี่ มาปรับใช้โดยอนุโลมตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **ป.วิ.พ.มาตรา ๕๖ วรรคสี่** บัญญัติว่า ถ้าผู้ไร้ความสามารถไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้แทนโดยชอบธรรมทำหน้าที่ไม่ได้ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้อนุญาต หรือให้ความยินยอมตามที่ต้องการหรือตั้งผู้แทนเฉพาะคดีนั้นให้แก่ผู้ไร้ความสามารถ
- ▶ กรณีนี้จึงแก้ไขได้โดยการที่ศาลสั่งอนุญาตหรือให้ความยินยอมในการดำเนินการที่ได้กระทำไปแล้วอย่างไม่ถูกต้อง หรืออาจใช้วิธีการตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **ฎ.๖๔๗๕/๓๗** การที่ผู้เสียหายซึ่งยังเป็นผู้เยาว์ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์โดยลงชื่อแต่งตั้งทนายความด้วยตนเองมิได้ เป็นไปตามบทบังคับว่าด้วยความสามารถของบุคคล ตามป.วิ.อ. มาตรา ๓,๕ และ ๖ แต่ศาลจะยกคำร้องหรือไม่พิจารณาเสียทีเดียวไม่ได้ ชอบที่จะสั่งให้แก้ไขความบกพร่องเสียก่อน ตามนัยแห่งป.วิ.พ. มาตรา ๕๖วรรคสี่ ประกอบด้วยป.วิ.อ.มาตรา ๖ และ ๑๕

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ บางกรณีข้อบกพร่องนั้นหมดไปโดยสภาพแล้วศาลก็ไม่จำเป็นต้องสั่งแก้ไขความบกพร่อง เช่น ไม่มีผลต่อคดีแล้ว
- ▶ ฎ.๖๓๑/๓๘ ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์เอง ไม่ทำตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕(๑) นั้น มิได้เป็นไปตามบทบังคับว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามกฎหมาย แต่เมื่อโจทก์ร่วมมิได้ฎีกาและไม่ทำให้คำวินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับปัญหาว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ เปลี่ยนแปลงไป จึงไม่จำเป็นต้องสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ฎ. ๗๒๓๘/๔๙ ขณะที่โจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ยังมีอายุไม่ครบ ๒๐ ปี บริบูรณ์ หรือบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส การยื่นคำร้องด้วยตนเอง จึงมิได้เป็นไปตามบทบังคับว่าด้วยความสามารถของบุคคลตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕(๑) แต่ศาลฎีกาจะยกคำร้องหรือไม่รับพิจารณาเสียทีเดียวยังไม่ได้ ซอบที่จะสั่งแก้ไขข้อบกพร่องเสียก่อนแต่เมื่อในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาโจทก์ร่วมพ้นจากภาวะผู้เยาว์แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นและไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะต้องมีคำสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องอีก

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ๔) การจัดการแทนผู้เยาว์โดยผู้แทนโดยชอบธรรม กรณีบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- ▶ บิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม เดิมเคยถือเคร่งครัดว่าเข้ามาจัดการแทนผู้เยาว์ไม่ได้ แม้ว่าในภายหลังจากที่เข้ามาจัดการแทนจะได้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรก็ตาม(ฎ. ๑๔๐๕/๑๒) แต่ต่อมาศาลฎีกาคลายความเคร่งครัดลงโดยถือว่าเป็นกรณีผู้แทนเฉพาะคดี ตามมาตรา ๖ โดยปริยายได้ (ฎ. ๒๙๕๘/๔๑)

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ฎ. ๒๙๕๘/๔๑ ในชั้นใต้สวนมูลฟ้องปรากฏว่า มารดา น.หนีออกจากบ้านตั้งแต่ น.ยังเล็กอยู่ พ.บิดาเป็นผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดู เป็นกรณีมารดาไม่สามารถทำการตามหน้าที่ได้ ซึ่งอาจร้องขอให้ตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๖ การที่ศาลชั้นต้นประทับฟ้องไว้พิจารณา ถือได้โดยปริยายว่า ตั้งให้ พ.เป็นผู้แทนเฉพาะคดี อีกทั้งก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา ศาลชั้นต้นยังมีคำสั่งตั้ง พ.เป็นผู้แทนเฉพาะคดีอีกด้วย เช่นนี้ พ.จึงมีอำนาจฟ้องเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยแทน น.ผู้เยาว์ได้

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **หมายเหตุ** การถือว่าบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้แทนเฉพาะคดีนำมาใช้กรณีร้องทุกข์ตาม มาตรา ๓ **ไม่ได้** เพราะคำร้องทุกข์ได้เกิดตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงานและกระบวนการร้องทุกข์ได้จบไปแล้วและแก้ไขไม่ได้ บิดาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนผู้เยาว์ (ฎ. ๒๘๘๒/๒๗)

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา 5(1)

- ▶ **ฎ. ๒๘๘๒/๒๗** บิดาของผู้เยาว์ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาของผู้เยาว์ ทั้งไม่ได้จดทะเบียนว่าผู้เยาว์เป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าผู้เยาว์เป็นบุตร ไม่เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ และ**ไม่มีอำนาจจัดการร้องทุกข์แทนผู้เยาว์**ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก จึงถือได้ว่าไม่มีคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ อย่างไรก็ตาม ต่อมากลับไปเคร่งครัดตามเดิม
- ▶ ฎ.๖๓๐๖/๔๕ ผู้เสียหายอายุ ๑๗ ปี เศษ เป็นบุตรของโจทก์ร่วมกับ ส. ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และโจทก์ร่วมไม่ได้จดทะเบียนว่าผู้เสียหายเป็นบุตร โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายที่จะมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ มาตรา ๕(๑) จึงไม่มีสิทธิจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ และไม่มีฐานะเป็นโจทก์ที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาได้

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ๕. อำนาจจัดการของผู้ไร้ความสามารถ (หรือคนไร้ความสามารถ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) แตกต่างจากกรณีของผู้เยาว์คือ ไม่อาจกระทำการใด ๆ ได้เองเลย ต้องให้ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีเป็นผู้จัดการให้

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **ฎ.๓๗๒๗/๖๑** โจทก์เป็นคนไร้ความสามารถอยู่ในความอุปการะของ ช. ผู้อุปการะตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว โจทก์ฟ้องคดีนี้โดยทำหนังสือมอบอำนาจให้ ม. เป็นผู้ฟ้องคดีแทนในขณะที่โจทก์ยังเป็นคนไร้ความสามารถ และอยู่ในความอุปการะเป็นการกระทำโดยโจทก์ไม่มีอำนาจ กรณีหาใช่เป็นการบกพร่องในเรื่องความสามารถของโจทก์และ จำต้องแก้ไขข้อบกพร่องนั้นเสียให้บริบูรณ์ภายในกำหนดเวลา อันสมควรตาม ป.วิ.พ. มาตรา 56 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15 ไม่เพราะเป็นกรณีที่โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องมาแต่ต้นแล้ว

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ **๖.มาตรา ๕(๑)ไม่นำมาใช้กรณีผู้ไร้ความสามารถเป็นจำเลย**
- ▶ กรณีที่ผู้ไร้ความสามารถเป็นจำเลย เป็นเรื่องของ ป.วิ.อ.มาตรา ๑๔ ซึ่งต้องให้ศาลตั้งแพทย์มาทำการตรวจ ถ้าได้ความว่าวิกลจริตจริงและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ก็ต้องงดการดำเนินกระบวนการพิจารณาและส่งตัวไปรักษาพยาบาลจนกว่าจะหาย ไม่ใช่กรณีที่จะเข้ามาใช้อำนาจต่อสู้คดีแทน

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ฎ. ๒๔๗๐-๒๔๗๑/๓๔ แม้ผู้ร้องจะเป็นมารดา จำเลย และจำเลยจะเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ เมื่อผู้ร้องมิได้เป็นคู่ความในคดีและมีใช้ มารดาของผู้เสียหาย อันจะเป็นผู้มีอำนาจจัดการ แทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๕(๑) หรือ (๒) ผู้ร้องจึงไม่อาจ ฎีกาได้

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ๗. ขณะมีการจัดการแทน ผู้เยาว์หรือคนไร้ ความสามารถต้องยังมีชีวิตอยู่ (เทียบ ฎ.๑๖๒๕/๓๒)
- ▶ ฎ. ๑๖๒๕/๓๒วินิจฉัยว่า การขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อ ฟ้องแทนผู้เยาว์ตามป.วิ.อ.มาตรา ๖ ขณะยื่นคำร้อง ต้องมีตัวผู้เยาว์อยู่ด้วย ถ้าผู้เยาว์ตายไปก่อนไม่อาจยื่น คำร้องจัดการแทนได้ แต่ถ้าได้เป็นผู้แทนเฉพาะคดีและ ฟ้องแทนไว้แล้ว แม้ผู้เยาว์ตาย ก็ยังดำเนินคดีต่อไปได้ ตามป.วิ.อ.มาตรา ๒๙

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ การดำเนินคดีต่างผู้ตายตามมาตรา ๒๙
- ▶ วรรคหนึ่ง : กรณีมีการยื่นฟ้องไว้แล้วผู้ฟ้องตายลง ให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานสามีหรือภริยาดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปได้ (วรรคหนึ่ง)
- ▶ วรรคสอง : ถ้าผู้เสียหายที่ตายเป็นผู้เยาว์หรือผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนจะว่าคดีต่อไปก็ได้

ข้อสังเกต : กรณี มาตรา ๕(๑)

- ▶ ตามมาตรา ๒๙ แสดงว่าต้องมีการฟ้องไว้ก่อนที่บุคคลเหล่านี้ตาย ถึงจะดำเนินคดีต่อไปได้ ถ้าไม่มีการฟ้องไว้ก่อนบุคคลเหล่านี้ตาย ก็น่าจะฟ้องไม่ได้ ดังนั้นหากพิจารณามาตรา ๕(๑) ซึ่งเป็นหลักจะเห็นได้ว่าการจัดการแทนผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ นั้นจะต้องมีตัวบุคคลดังกล่าวอยู่ ไม่เช่นนั้นก็ไม่อาจจะมีผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถในความดูแลหรือในความอนุบาล จึงไม่อาจใช้อำนาจจัดการแทนได้